

NÄZİM HİKMET

*Yeni
Şiirler*

şiiirler 6

6

Nâzım Hikmet

Yeni Şiirler

ADAM YAYINLARI

© 1987

Bu kitabın tüm hakları Adam Yayıncılık ve Matbacılık A.Ş.

Nâzım Hikmet'in tüm yapıtlarının Türkiye'de yayın ve temsil hakları Adam Yayıncılık ve Matbacılık A.Ş.'nindir. Adam Yayıncılık ve Matbacılık A.Ş.'den yazılı izin alınmadan Nâzım Hikmet'in hiçbir yapıtı parça ya da bütün olarak yayımlanamaz, tiyatro, film ya da radyo ve televizyonu uyarlanamaz ve başka biçimlerde işlenemez ve kullanılamaz.

Birinci Basım: Mart 1989
Yirminci Basım: Ekim 2000

Kapak Düzeni: Aydın Ülken

00.34.Y.0016.339
ISBN 975-418-033-4

Nâzım Hikmet'in bütün yapıtlarını (şiiirlerini, oyunlarını, romanlarını, öbür düzyazılarını) bir araya toplayan bu dizi kitaplarda kronolojik sıra uygulanmıştır.

Yalnız şiiir bölümünde, şairin çocukluk ve çıraklık dönemi ürünleri (ki bunları kitaplarına almadığı gibi, birçoğunu dergilerde de yayımlamamıştır) ayrı bir ciltte toplanarak şiiir kitapları dizisinin en sonuna konmuştur. Bu cilt şairin yetiştirme yıllarındaki gelişmelerini izlemek isteyenler içindir.

Şiiir bölümündeki sıralama, şairin sağlığında yayımlanan, ya da kendi düzenlediği ama yayımlandıklarını görmediği kitaplarının yayın, ya da düzenleme tarihlerine, kitaplarına girmemiş olan şiiirlerinin ise yazılış tarihlerine göredir. Yazılış tarihleri kesinlikle belirlenemeyen şiiirlerin yerlerinde kaymalar olabilir. Başta, kitapların yayın tarihlerine göre sıralama yapılırken de (iç düzenleri olduğu gibi korunduğu için) şiiirler yazılış tarihlerine göre değil, şairin gönlüne göre bir sıralama içindedirler. Amaç çeşitli dönemlerdeki şiiirlerin birbirine karışmaması olduğundan, bu tür yer değiştirmelerin gelişmeleri izleme açısından fazla bir sakıncası bulunmadığı açıktır.

Elinizdeki yeni derlemeyle, birbirini tutmayan çeşitli müsveddelerden yola çıkan, savruk, özensiz, acele basımlardaki kargaşaya, sırasında anlamı zedeleyen dizgi düzelti yanlışlarına son verilmiştir.

Nâzım Hikmet

Yeni Şiirler
(1951-1959)

Şiirler: 6

Sen tarlasın

ben traktör,

sen kâğıtsın,

ben – yazı makinası;

karım, oğlumun anası,

sen türküşün,

ben – cura.

Ben nemli ılık bir lodos gecesiyim

sen rıhtımda dolaşan kadınsın,

bakıyorsun karşıki ışıklara.

Ben suyum,

sen – içensin.

Ben yoldan geçenim

sen bana el etmek için

pencereni açansın.

Sen Çin'sin

ben – Mao Çe Tung'un ordusu.

Sen Filipinli bir kız çocuğusun 14 yaşında

ben kurtarıyorum seni

bir Amerikan deniz erinin elinden.

Sen bir köysün.

Anadolu'da bir dağ başında.

Sen şehrimsin

en güzel ve en acılı.

Sen bir imdat çılgınsın, yani memleketimsin,

Sana doğru koşan adımlar – benim.

1951

FESTİVALİN KİTABI

Başlangıç

Berlin'de 5 Ağustos günü, Ahmet,
Kızılordu erlerinden
mavi gözlü Fedya'ya tanıttım seni.

Otomobildeyiz,
Fedya direksiyonda.

– "Fedya, dedim ona,
Ahmed'im tütün yaprağı gibi narin
tütün yaprağı gibi sarı
Ahmed'im tütün işçisi.

Fedya, çok zulüm ettiler Ahmed'ime
ve lâkin

yoldaşlarından ve kendinden emin gülüşünü Ahmed'imın yenemediler.

Fedya, bizim Ahmet
barış ve hürriyet
imtihanını
birçoğumuzdan önce verdi :

On altı yaşında TKP'ye
on yedisinde hapse girdi
ve yirmisinde hapisten çıktığı akşam,
İstanbul'da bir bahar akşamı,
gülüşünü kaybetmeden
öldü veremden."

Fedya görmedi seni
fakat baktı sana Ahmet,
en yiğit bir hâtıraya bakar gibi baktı

ve benim elimde senin elini sıkmak için
az daha direksiyonu bırakacaktı.

Festival öğleden sonra başlıyor.

Caddelerde Almanlar

hele gençleri; Ahmet,
mavi gömlekleri, mavi bayraklarıyla
gözümün önünde hâlâ.

Türküler söyleniyor,

sıhhatlı çocuklar gibi bahtiyar;

türküler söyleniyor,

bahar ağaçları gibi aydınlık

ve arkada harabeler,

türkülerin arkasında,

onlar artık insanların arasına karışamıyor...

Fedya'nın kepi

bir kuş kanadı gibi
sağ kaşının üzerinde,
kızıl yıldızcığı da orta yerinde.

Fedya'nın saçları...

Bu renk, bu ışıltı bir güneşte vardır, Ahmet,
bir de kolhoz ekinlerinde.

Fedya, saygılı bir sevinçle kullanıyor direksiyonu.

Birdenbire gördüler onu

onu, kepinin, yıldızını

ve iki yandan uzandılar ona

elleriyle, gözleriyle.

Gözler :

dokunmak, okşamak isteyen eller gibiydi,

eller :

hayran bakıyordu.

./..

Gözler :

annelerine sığınan çocuklar gibi
sarıldı boynuna onun,
görölmüş korkunç rüyayı bir daha görmemek için.

Eller vardı, Ahmet,

ona karşı silâh çektiklerinden pişmandılar
ve bir daha yapmaktansa bunu
razıydılar bileklerinden kopmaya.

Bakıyorum onlara, Ahmet,

unutmak, inanmak istiyorum,
inanmak
aldanmamak şartıyla.

Çünkü belki de gözler vardı

inatla yere bakan

ve ceplerinden çıkmamış eller vardı belki de:

Fakat gördüm Ahmet,

gözler vardı
ümittiler
eller vardı
komünisttiler.

Tutulduk çiçek yağmuruna :

kırmızı, beyaz, mavi, sarı,

gülleri, karanfilleri, kınaları

hepsinin de en tazesini, en dostu, en güzeli.

Ve sesler :

güneşli bir kumsalda sevinçle yuvarlanan

dalgaların uğultusu :

gençlik

barış

hürriyet

hayat

Froyntşaft froyntşaft!...

Gelin arabasına döndü Fedya'nın otomobili.

Bir eli direksiyonda delikanlının, Ahmet,
boyuna selâm alıp selâm veriyor öbür eli.

– Bu ne iş Fedor İvanoviç, dedim, bu ne iş?

Akıllı ve yumuşacık güldü Fedya,

– Teftiş, dedi, teftiş.

Barış birliklerini teftiş ediyorum.

Sustu,

baktı yüzüme vekarlı bir muhabbetle,

– Ahmet'le beraber, dedi, Ahmet'le.

*

Fedya, Berlin'de on beş gün on beş gece bayram eyledik

her yerde, hep beraber, Ahmet,

Fedya, benden yadigâr olsun ikinize

o bayramı anlatan bu şiirler, Ahmet.

1951

SENİ DÜŞÜNÜYORUM

Türkiye Komünist Partisi,
T. K. P.'m benim,
seni düşünüyorum.

Sen dünümüz, bugünümüz, yarınımızsın,
en büyük ustalığımız,
en ince hünerimizsin.

Sen aklımız, yüreğimiz ve yumruğumuzsun.
Dünyada bir anılır şanlı soyun var :
sen küçük kardeşisin V. K. P. (B)'nin.

Sen bana bugün
mübarek alnındaki yara yerinle
ve işçi bileklerinde zincir izleriyle görüldün,
yürüyorsun dimdik, pırıl pırıl.
Ömrümde yalnız seninle
ve senin safında olmakla övüldüm.

Bacıminkiler gibi gök gözlü şehrim,
İstanbul'um,
seni düşünüyorum.

Oturmuşsun deniz kıyısına,
bakıyorsun limana giren Amerikan zırhlısına.
Haşhasın, açsın, öfkелisin.
O da bakıyor sana,
hem de nasıl,
efendinmiş,
patronunmuş,
sahibinmiş gibi itoğlu it.

Bozkırdaki tarlalar sizi düşünüyorum.
Belki karasapanla sürülürdünüz,
kavruk olurdu ekininiz,
kavruktu mavruktu, buğday idi ya,
Amerikan şimdi beton dökmüş oraya,
ölüme uçak alanı yapmış sizi.

Uzun uzun şoseler sizi düşünüyorum.
Üstünüzden kervan geçmez, kuş uçmaz,
ölmeğe, öldürmeğe gidilir yalnız.

Seni düşünüyorum tornacı Rahmi.
Belki bu sabah basıldı evin,
belki şimdi Birinci Şubedesin,
kolların kelepçeli arkadan,
kan içinde yüzün gözün.

Biliyorum söyletmezler :
"Barış Yolu" dergisini kimden alıp dağıttığını.

[.
.
.
.
.
.
.
.
.
.]

Seni düşünüyorum Hatçe kadın.
İnsandan çok arık toprağa benziyorsun,
hayır, topraksızlığa.
Beş çocuk doğurdun, üçü öldü.

Fakir köy halkını peşine taktın,
gidiyorsun zaptetmeğe
süngülerin ardındaki bey toprağını.

Üniversiteli kız seni düşünüyorum.
İçerdesin bir yıldır,
en az üç yıl verecekler.
Bana bır şiirimi okumuştun,
sesin kulağımda hâlâ.

Seni düşünüyorum sayacı İsmail Usta.
Marşal emretti, açıldı gümrük kapıları,
sen dükkânın kapısını kapattın,
zarf, kâat sattın
Galatasaray da, postanenin orda.
Dilendin sonra,
sonra öldün veremden
ev halkıyla beraber.

Seni düşünüyorum anne.
Büsbütün perde indi mi gözlerine?
Karanlıkta mısın?

Karıcığım, seni düşünüyorum.
Sütün kesildi mi büsbütün,
emziremiyor musun artık tosunumu
Memed'imi?
Ev kirasını bu ay verebildin mi?
Ben aklımda mıyım?

Mavi bulutlar geçiyor altın kubbelerin üzerinden,
kırmızı bacaların,
beyaz kulelerin üzerinden mavi bulutlar geçiyor.
Bakıyorum Moskova'nın pencerelerinden birinden
seni düşünüyorum memleketim
memleketim; Türkiye'm seni düşünüyorum

zaten bir dakika çıktığın yok aklımdan,
hasretin dayanılır gibi değil
Moskova'da yaşamanın saadeti olmasa,
burda herkes sormasa seni benden,
Sovyet insanlarından her gün mektup gelmese,
sevmese seni onlar
benim onları sevdiğim kadar.

Moskova, 9. 10. 1951

* * *

Ali'nin selâmı var
Ali on dört yaşında
davar güder dağ başında.
Gördü anasının dayak yediğini jandarmadan
gördü kardeşinin sıtmadan öldüğünü.

Ali selâm eder
Ali on üç yaşındadır
dağ başında davar güder.
Sürü önde
Ali yalnayak arkada gider.
Ali'nin gözleri kara kehribar

1952

KORE TÜRKÜSÜ

Ankara'da yedim taze meyvayı
Boşa çiğnemişim yalan dünyayı
Ankara'da yakın benim künyeyi

Anama söyleyin anam ağlasın
Gelin Hatice'm kara bağlasın

Ankara'dan çıktım başım selâmet
Kunuri önünde koptu kıyamet
Gelin Hatice'm de kime emanet

Anama söyleyin anam ağlasın
Anamdan gayrısı yalan ağlasın

Tirene bindim de tiren salladı
Zalim doktor hastaneye almadı
İy'olursun diye geri yolladı

Anama söyleyin anam ağlasın
Babamın oğlu var beni n'eylesin

Ankara'ynan şu Kore'nin arası
Arasına boz dumanlar durası
Öldürür bu yara yoktur çaresi

Anama söyleyin anam ağlasın
Babamın oğlu var o da ağlasın

./..

Kore'nin etrafı çepçevre meşe
Kurdunu kuşunu doyurduk leşe
Hüngür hüngür ağlasın gelin Hatçe

Anama söyleyin anam ağlasın
Ak duvaklı gelin kara bağlasın

Mezarımı derin kazın bol olsun
Etrafı da lâle sümbül gül olsun
Ben ölürsem Hatice'mi el alsın

Anama söyleyin anam ağlasın
Ağlasın da yüreğini dağlasın

[1952]

Çİ-ÇUN-TİN

Kun-Min'de bir cennet köşkü Çi-Çun-Tin,
Zâlim Sı-Si sapsarı gelir, ilkbahara burdan bakardı.
Ben de baktım. Sandallar geçti arasından nilüferlerin :
"Doğuda Şafak" türküsünü söylüyorlardı.

Taş Gemi

Kun-Min'de bir gemi var, teknesi taştan.
Yelkenleri rüzgâr dolu Çin'de
bir o kımıldamıyor
bir o keder içinde.

Oymalara Dair

Van Şe-Sen'de mermer, karaağaç, fildişi,
İpekleşmiş ustaların kahraman ellerinde.
Gördüm : bu metin inceliğin bir eşi
mavi işbaşı elbiseli Pekin güzellerinde.

1.10.52 ve Bolşevik İvan

Pırıl pırıl insan aktı Tyan-Min Meydanı'ndan.
En çorak topraklar bu nehirle bereketlenir.
Bayramı seyretti Sun Yat Sen'in yanından
kışlık sarayın ilk şehidi bolşevik İvan.

Pekin, 1952

SÖZÜM SİZEDİR FIRANSIZLAR

Çınarı yıkmak için
vururlar baltayı köküne,
evi yakmak için
kundağı temele sokarlar,
kartal uçamaz olur
kesilince kanadı.

Sözüm sizedir, Fıransızlar,
"Fıransa'dan bana ne," demiyorsanız
ve yarın
hürriyetin ölüsünü omzunuzda taşıyarak,
bir daha da geri dönmek üzere,
tankların peşince gitmek istemiyorsanız
bırakmayın,
dokunmasınlar komünistlere!

KARANFİLLİ ADAM

Seher karanlığında,
projektörlerin ışığında,
kurşuna dizilen beyaz karanfilli adamın
fotoğrafi
duruyor üstünde masamın.

Sağ eli
tutuyor karanfilli
bir ışık parçası gibi Yunan denizinden.
Karanfilli adam
ağır kara kaşlarının altından
bakıyor cesur çocuk gözleriyle,
hilesiz bakıyor.

Türküler ancak böylesine hilesizdir
ve ancak komünistler
and içer böylesine hilesiz.
Dişleri bembeyaz :
gülüyor Beloyannis.
Ve elindeki karanfil,
bu yiğit,
bu rezil
günlerde
söylediği sözlerden biri gibi insanlara...

Mahkemede çekildi bu fotoğraf.
İdam kararından sonra.

Moskova, 26 Mayıs 1952

LİDİ VANNA

Kaç kere beraberce yazmışız şiirlerimi,
kaç kere mavi dumandan avuçlarına onun
koymuşum yanan başımı.

Saınmıyorum kötülük edeceğini bana.
Ama ilminize hürmettir
ve güzel hatırınız için Lidi Vanna
peki, terkedeğim tütünü :
mapusane yoldaşımı.

Peki Lidi Vanna, kafayı çekmiyeyim.
ne şarap, ne votka, ne rakı,
hattâ yılbaşı gecesi,
bayramlarda hattâ,
hattâ Kosti'nin doğum günü.

Zaten evet,
en kolayı bu,
kırk yıl içmesem aklıma gelmez meret.

Peki, saat on dedi mi,
yatırayım.yatağa hasta kalbimi
çocuklarla, kuşlarla beraber.
Halbuki, meselâ, geç vakit geceleyin,
kışın hele,
rahatsız etmeden
büyük uykudaki insanı,
usullacık geçip Kızıl Meydan'ı
dolaşmaya bayılıırım
rıhtımında Moskova nehrinin,

yahut da sabahlamıya, Lidi Vanna,
usta bir kitabın aydınlığında.

Peki, en azından altı ay daha
yârin dudağından uzak durayım.
Zaten ayrılık var arada.

Anlıyorum, Lidi Vanna, yoldaşım,
yüksek emirlerinize riayet gerek,
yoksa, üçüncü bir enfarkt,
ve el bombası gibi patlayıp dağılabilir yürek.
Anlıyorum.

Fakat,

"Sevinç,

öfke,

keder,

tütünden de, diyorsunuz,
uykusuzluktan da beter."

İyi ama doktorcuğum, meselâ,

nasıl sevinmem dolu dizgin,

gördükçe ben komünist,

burda komünizmin elle tutulur hale geldiğini,

yahut bu nisan ayında

Fransa seçimlerinde

en çok bizimkilerin oy aldığı?

Benim akıllı doktorum, insaf edin,

nasıl öfkelenmem düşündükçe memleketimi?

Çırpınıyor ayakları altında bir avuç hergelenin.

Sonra, meselâ

belki görmeyeceğim bir daha

anasıyla Memed'imi.

./..

Kederlenmemek elde mi, güzel gözlü doktorum,
elde mi?

Sözün kıyası, Lidi Vanna,
şefkatli emeğinizi boşa çıkaracağım diye
kızmayın bana.

Ben vekarlı, sakın,
vurdumduymaz bir kaya gibi
deniz kıyısında yaşamıya
söz veremiyeceğim.

Bırakın, doktor,
yürek bu,
bakın nasıl çarpıyor.
Çatlıyacaksa öfkeden
kederden,
sevinçten,
varsın çatlasın....

1953, 29 Nisan,
Barviha Sanatoryumu, Moskova

VASIYET

Yoldaşlar, nasip olmazsa görmek o günü,
ölürsem kurtuluştan önce yani,
alıp götürün
Anadolu'da bir köy mezarlığına gömün beni.

Hasan beyin vurdurduğu
ırgat Osman yatsın bir yanımda
ve çavdarın dibinde toprağa çocuklayıp
kırkı çıkmadan ölen şehit Ayşe öbür yanımda.

Traktörlerle türküler geçsin altbaşından mezarlığın,
seher aydınlığında taze insan, yanık benzin kokusu,
tarlalar orta malı, kanallarda su,
ne kuraklık, ne candarma korkusu.

Biz bu türküleri elbette işitecek değiliz,
toprağın altında yatar upuzun,
çürür kara dallar gibi ölüler,
toprağın altında sağır, kör, dilsiz.

Ama bu türküleri söylemişim ben
daha onlar düzülmeden,
duymuşum yanık benzin kokusunu
traktörlerin resmi bile çizilmeden.

Benim sessiz komşulara gelince,
şehit Ayşe'yle ırgat Osman
çektiler büyük hasreti sağlıklarında
belki de farkında bile olmadan.

./..

Yoldaşlar, ölürsem o günden önce yani,
– öyle gibi de görünüyor –
Anadolu'da bir köy mezarlığına gömün beni
ve de uyarına gelirse,
tepemde bir de çınar olursa
taş maş da istemez hani...

1953, 27.Nisan
Barviha Sanatoryumu

"23" SENTLİK ASKERE DAİR*

Mister Dalles,

sizden saklamak olmaz,

hayat pahalı biraz bizim memlekette.

Meselâ iki yüz gram et alabilirsiniz,

koyun eti,

Ankara'da 23 sente,

yahut iki kilo kuru soğan,

yahut bir kilodan biraz fazla mercimek,

elli santim kefen bezi yahut,

yahut da bir aylığına

yirmi yaşlarında bir tane insan,

erkek,

ağzı burnu, eli ayağı yerinde,

üniforması, otomatiği üzerinde,

yani öldürmeğe, öldürülmeğe hazır,

belki tavşan gibi korkak,

belki toprak gibi akıllı,

belki gençlik gibi cesur,

belki su gibi kurnaz

(her kaba uymak meselesi),

belki ömründe ilk defa denizi görecek,

belki ava meraklı, belki sevdalıdır.

Yahut da aynı hesapla Mister Dalles

(tanesi 23 sentten yani)

satarlar size bu askerlerin otuz beşini birden

İstanbul'da bir tek odanın aylık kirasına,

seksen beş onda altısını yahut

bir çift iskarpin parasına.

./..

Yalnızdır mesele var Mister Dalles,
herhalde bunu sizden gizlediler :
Size tanesiñi 23 sente sattıkları asker
mevcuttu üniformanızı giymeden önce de,
mevcutru otomatiksiz filân,
mevcuttu sadece insan olarak,
mevcuttu,
tuhafınıza gidecek,
mevcuttu,
hem de çoktan mı çoktan,
daha sizin devletin adı bile konmadan.

Mevcuttu, işiyle gücüyle uğraşıyordu,
meselâ, Mister Dalles,
yeller eserken yerinde sizin New-York'un,
kurşun kubbeler kurdu o
gökkubbe gibi yüksek,
haşmetli, derin.

Elinde Bursa bahçeleri gibi nakışlandı ipek.
Halı dokur gibi yonttu mermeri,
ve nehirlerin bır kıyısından öbür kıyısına
ebemkuşağı gibi attı kırk gözlü köprüleri.
Dahası var Mister Dalles,
sizin dilde anlamı pek de belli değilken henüz
zulüm gibi,
hürriyet gibi,
kardeşlik gibi sözlerin,

dövüştü zulme karşı o,
ve istiklâl ve hürriyet uğruna
ve milletleri kardeş sofrasına dâvet ederek,

ve yârin yanağından gayrı her yerde,
her şeyde,
hep beraber
diyebilmek için
yürüdü peşince Bedreddin'in.

O, tornacı Hasan, köylü Memet, öğretmen Ali'dir,
kaya gibi yumruğunun son ustalığı :

922 yılı 9 Eylülüdür.

Dedim ya, Mister Dalles,
herhalde bütün bunları sizden gizlediler.

Ucuzdur vardır illeti.

Hani şaşmayın,

yarın çok pahalıya mal olursa size

bu 23 sentlik asker,

yani benim fakir, cesur, çalışkan milletim,

her millet gibi büyük Türk milleti.

16. 7. 953

(*) Geçenlerde gazeteler yazdı : Amerika'nın Dışişleri Bakanı Mister Dalles, Atlantik Paktı'na en ucuz askeri Türkiye'nin sağladığını söylemiş. Bir Türk askeri 23 sent'e mal oluyormuş. Bu meselenin üzerine bir şiir yazdım.

DAVET

"Buyurun," deniyor size,
"buyurun, oturun," deniyor size,
"konuşup anlaşalım Mister."
Siz ter ter tepiniyorsunuz.
"Bizde atom bombası var," diyorsunuz.
"Ondan bizde de var," deniyor size.
"Ama," diyorsunuz, "bizde hidrojenlisi de var."
"Ondan da var bizde," deniyor size.
"Ama," diyorsunuz, "bizde," diyorsunuz...
Boşuna nefes tüketiyorsunuz.
"Sizde, orda, ne varsa," deniyor size,
"burda, bizde de var ondan.
"Hem de şu farkla ki,
"sizde üniformanın içinde : asker,
"bizde üniformanın içinde : insan."

"Buyurun, oturun," deniyor size,
"konuşup anlaşalım."
Siz, ter ter tepiniyorsunuz,
"Emrederim,
konuşmam," diyorsunuz.
Peki,
dünya yanmış, yıkılmış
umurunuzda değil,
ya kendi halkınız?
Mahvolmuş, olmamış
hep bir mi sizin için?

Bağlamıyor mu sizi halkınızla
herhangi bir sevinç,
bir keder,
bir umut?

Türkülerini sevmez misiniz meselâ?
Yahut boksa merakını?
Makina kullanmaktaki ustalığını yahut?
Sonra, siz de insansınız nihayet.
Belki hayatınızda hasta bir kadın vardır,
ak saçlı, soluk mavi gözlü bir kadın;
bir çocuk,
güneşten kopmuş gibi afacan ve sarışın;
bir hâtıra,
biraz gülünç, kederli biraz,
ama üstüne titrediğiniz
ve bir sokak fenerinin ışığına gizlenmiş.
Yahut bir tarlada bir ağaç,
her bahar yeşermesini istersiniz
sizden sonra da uzun uzun yıllar...

Bu sefer bu ağaç kömür olacak,
bu sefer yerle bir olacak
şehir
sokak
fener,
hâtıranızla beraber.
Geçenkiler gibi olmayacak bu sefer,
bu sefer sizin oraya da gelecek o,
taa evinizin içine kadar,
ve saçlar kana bulanıp örtecek mavi gözleri

./..

ve bir yumurta gibi ezilecek
sarışın başı çocuğun.

Daha var,
kanı kimin döktüğü er geç bilinir
ve bir sığınak,
bir iki damla zehir.

"Buyurun," deniyor size,
"buyurun, oturun," deniyor size,
"konuşup anlaşalım."
"Yoktur sözle çözülmeyecek düğüm,
"dâvaları halletmez ölüm,
hayatı paylaşalım!..."

31 Ağustos 1953, Moskova

SOVYET KADINININ YENİ YILI

Geç endam aynasının karşısına,
seyret bacım tepeden tırnağa kendini,
göreyim yılbaşı ağacı gibi süslendiğini
beyaz, yeşil, ıslıl ıslıl.

İpeklilerin en hâlisinden olmalı balo elbisen :
Birleşmeli onda

Kafkas şafaklarının ılık pembeliğiyle
Sibirya karlarının yumuşak mavi beyazlığı.
Çorapların örümcek ağından ince,
iskarpinlerin

taze bademiçi kabuğu gibi narin.
Boynunda gerdanlığın olmalı,
pırıldamalı nehir boylarınca kurulan
bütün elektrik istasyonlarının ışığıyla,
onların her birinde

senin ellerinin de mukaddes payı var.
Uçsuz bucaksız ülkende ellerinin şefkatli gücünü duyamamış
ağaç mı, alet mi,
hayvan mı, beşik mi var?

Çapayef'in makineli tüfeğini kimin elleri işletti?
Stalingrad cephesinde uçağın yekesine şahin kanatları gibi
konan eller
senin ellerin değil miydi?

Traktörlerin volanını kimin elleri güvercin kanatları gibi
okşuyor bugün?

Ellerinin vefalı türküsünü duyan avuçlar
ellerini bir daha unutamaz bacım.

./..

Ellerin büyükçe biraz,
ellerin bir hayli yıpranmış,
yani en akıllı alınlar gibi geniş,
kırıksık ve harikulâde güzel.
Hiçbir kadın bahtiyarlığa senin kadar lâyük olmadı
ve hiçbir kadın bahtiyarlığını senin gibi paylaşamadı.
bahtsızlarla.

Sofran açık bütün halklara.
Ekmeğinden, şarabından tatmıyan var mı?
Senin gibi ev hanımı dünya dünya olalı görülmedi.

Geç endam aynasının karşısına,
seyret bacım tepeden tırnağa kendini.
göreyim yılbaşı ağacı gibi süslendiğini
beyaz, yeşil, ışıllı ışıllı.

Ne olurdu sürmeni ben getirebilseydim sana
İstanbul'unun yıldızlı gecelerinden,
bir nar çiçeği takabilseydim yakaria
Bursa bahçelerinden.

Buyur bacım içerde valse bekliyorlar seni.
En büyük ustalar
en güzel şiirleri senin valsini için besteledi.
İzin ver elini öpeyim bacım.
Yeni yılın kutlu olsun Sovyet kadını!

1954

LEHİSTAN MEKTUBU

Sevgilim, gonca gülüm,
başladı Lehistan ovasında yolculuğum :
Küçücük bir çocuğum,
bakıyorum ilk resimli kitabıma;
küçücük bir çocuğum,
sevinçler içinde, hayretler içinde;
küçücük bir çocuğum,
bakıyorum ilk resimli kitabıma,
insanları, hayvanları, eşyaları
daha renkli, daha güzel,
yeni baştan keşfederek

Lehistan ovasında bahar.
Bir bizim ovaların baharları böyledir :
Işığında şahin olup uçasın gelir,
deresinde sazan olup yüzesin gelir,
yeşilini çiğ çiğ yiyenin gelir.
Bir bizim ovaların baharları böyledir :
Sesin var mı, yok mu, bakmaz,
zorla türkü söyletir;
uykunda bile yakını bırakmaz,
girer, düşünce girer
güneşlerle yüklü dallar..
Lehistan ovasında bahar,
bahar,
bahar.

./..

Sevgilim, gonca gülüm, ah gonca gülüm,
sokmak için fırsat kolluyor ölüm
 çöreklenmiş sol mememin altında;
rezillik olurdu, zulüm mü, zulüm,
 ayrılmak dünyadan bahar vaktında.

Sevgilim, dayı kızım, Memed'imın anası,
dedelerimizden biri

 1848 Polonya muhaciri.

Belki o Varşovalı güzel kadına, senin
 ikizmişsiniz gibi benzeyişin bundandır,
belki ben bu yüzden böyle sarı bıyıklı
 böyle uzun boyluyum,
oğlumuzun gözleri böyle kuzey mavisini.
Belki de bu yüzden bu ova bana
 bizim ovaları hatırlatıyor,
yahut da bu yüzden bu Leh türküsü,
 içimde, derinde, yarı aydınlık
 uyuyan bir suyu kımıldatıyor.

Lehistan'dan gelmiş dedelerimizden biri,
 gözlerinde karanlığı yenilginin,
 saçları al kana boyalı.

Uykusuz geceleri Borjenski'nin
 benimkilerine benzer olmalı.

Tıpkı benim gibi o da
 çok uzaklarda kalan bir ağacın altında
 unutmuş olabilir uykusunu.

Onu da benim gibi deli etmiştir, deli,
her solukta alıp da memleket kokusunu
memleketi bir daha görmemek ihtimali.

Sevgilim,
nerde, ne zaman hürriyet dövüşmüş de
 ön safında Polonyalı bulunmamış?
Bir Zenci türküsü olacak,
Harlem'de söylenen bir türkü.
Kederli biraz, umutsuz değil,
karanlık gibi yumuşak.
Eminim, bir Zenci türküsü olacak,
Harlem'de söylenen bir türkü.
Usullacık, usullacık okur onu anneler,
çocuklar uykuya korkusuz varır :
Kapının önünde dolaşmaktadır
 Savannah'ta zenciler için ölen
 ak kanatlı
 Polonyalı atlı
 Pulavski Kazimir.

Milletlerin baharıydı.
Uzak kayalıklarda açan çiçeklerin
 ışıklı balıydı hürriyet,
milletler arıydı.
Milletlerin baharıydı,
 bahardı, bir tanem,
 büyük bir bahar.
Yürüdü Macar ordusunun önünde
 öfkeli ufacık bir ihtiyar,
Lehistan'ın en yeşil dalı General Bem...
Paris'e gidebilsem, dayı kızı, Paris'e gidebilsem,
yağmur yağsa o gün öğleden önce
 öğleden sonra açsa güneş.
Kızıl bir bayrak gibi inse akşam

Varşova'dan getirdiğim beyaz gülü
Dombrovski Vroslav'ın kabrine koysam.
Biliyorsun, gülüm,
en kutsal umudumuzun ağacı
Lenin'in memleketinde dikildi.
Fidandı henüz.
Karlı gecelerde onu bekledi
elleriyle ısıtarak
sabahlara dek
büyük çekist Cercinski Feliks.
Yetmiş yedi milletin kanı
karışıp İspanyol kanıyla
aktı İspanya toprağına.
Dedim ya, dayı kızı, dedim ya
nerde, ne zaman hürriyet dövüşmüş de
ön safında Polonyalı bulunmamış?
Öyle şey olmaz.
Dövüştü sarı, genç aslanlar gibi Valter
(Sverçevski)
Saragossa'da o yaz.
Dövüştü ölüme karşı
hayat gibi akıllı, kurnaz,
dövüştü gülerek, şakalaşarak,
Valter biliyordu ki, toprak
tel örgülerin önünde durdurulmaz
ve öyle karanlıkta kaçak maçak değil,
ay ışığında, hattâ güpegündüz
geçer sınır topraklarını pasaportsuz.
Valter biliyordu ki
Madrid'te çıkan yangın
Varşova'yı yakabilir.

Varşova yandı, gonca gülüm,
Varşova yandı.
Gamalı haçıyla Paris'e girdi ölüm
Moskova kapılarına dayandır.

Kan aktı
hiçbir kitabın yazmadığı
hiçbir türkünün söylemediği kadar.
Stalingrat'ta yüzgeri etti ölüm,
kovalandı inine dek
ve orda iki büklüm
can verdi.

Valter ölümü yenenlerle beraberdi.

Sevgilim, gonca gülüm,
başladı Lehistan ovasında yolculuğum.
Lehistan'da millet
sosyalizmi kurmakla meşgul.

Sosyalizm,
yani şu demek ki, dayı kızı,
sosyalizm,
senin anlayacağın yani,
elkapısının yokluğu değil de
imkânsızlığı.

Ekmeğimizde tuz,
kitabımızda söz,
ocağımızda ateş oluşu hürriyetin,
yahut, başkası yel de,
sen yaprakmışın gibi titrememek,
bunun tersi yahut...
Sosyalizm,
devirmek dağları elbirliğiyle,

./..

ama elimizin öz biçimini,
öz sıcaklığını yitirmeden.
Yahut, meselâ,
sevgilimizin bizden ne şan, ne para,
vefadan başka bir şey beklemeyişi...
Sosyalizm,
yani yurttaş ödevi sayılması bahtiyarlığın,
yahut, meselâ,
– bu seni ilgilendirmez henüz –
esefsiz,
güvenle,
emniyetle,
gölgeli bir bahçeye girer gibi
girebilmek usulcacık ihtiyarlığa,
ve hepsinden önemlisi,
çocukların, ama bütün çocukların,
kırmızı elmalar gibi gülüşü...
Göğsümü kabartmıyor değil
dedelerimden birinin Lehli oluşu...

1954

AKŞAM

Anadolu ovalarındaki gibi tıpkı
havayı mavi
toz pembe
açık mor,
Macar ovasında akşam oluyor.
Ağaçlar bildik ağaçlar, bizim ovadakiler,
dibinde ağaçların
akşam serinliğinde
terli, sıcak
asker kaputuna benziyor toprak.
Asker kaputuna benziyor toprak,
o renkte,
öyle uçsuz bucaksız .
öylesine dayanıklı,
Anadolu ovalarındaki gibi tıpkı
Macar ovasında akşam oluyor.
Konuyor dallara yıldızlar
yaprakların arasına
kuşlarla beraber,
ağaçlar bildik ağaçlar, bizim ovadakiler.
Benzerlik işte o kadar ama
akşammış, toprakmış, ağaçmış.
Bizim ovalarda çocuklar aç,
gelinler yirmi yaşında kocakarı.
bizim ovalarda öküzlerin boyu bir karış.
Bizim ovalar Macar ovası değil.

30 Mart 1954

POSTACI

Macaristan'da yolculuk notlarından

İnsanın, dünyanın, yurdun haberini,
ağacın, kuşun, kurdun haberini,
seher vakitlerinde

yahut

gecenin ortasında

taşıdım insanlara yüreğimin çantasında,
şairlik ettim

bir çeşit postacılık yani.

Çocukken postacı olmak isterdim,
şairlik filân yoluyla değil ama
basbaya, sahici postacı.

Renkli kalemlerle çizilirdi bin türlü resim

hep aynı postacının, Nâzım'ın resmi,

Jül Vern'in romanlarıyla coğrafya kitaplarına.

İşte, köpeklerin çektiği kızığı

sürüyorum buzun üzerinde.

İşiliyor kuzey şafağı

konserve kutularıyla posta paketlerinde.

Bering Boğazı'nı geçiyorum.

Yahut işte bozkırda gölgesinde ağır bulutların

asker mektubu dağıtıp ayran içiyorum.

Yahut da büyük şehrin uğultulu asfaltındayım,

çantamda yazıları yalnız müjdelerin

yalnız umutların.

Yahut çölde, yıldızların altındayım.

Bir küçük kız ateşler içinde hasta.

Kapı çalınıyor gece yarısı :

– Posta!

MACARİSTAN NOTLARI

Havalandık Pırâğ'dan
 indik Budapeşte'ye.
Kuş olmak güzel şey
 hatta bulut olmak,
ama ben memnunum insan olmaktan.
En de sevdiğim unsur : toprak.
İşte belki de bu yüzdendir :
uçğun camına dayayıp alınımı,
yahut da abanıp bir küpeşteye
 ne zaman ayrılısam topraktan
bir kederdir içime düşer,
 elinin, sevgilim,
 elimden sıyrılışı gibi bir keder,
 tıpkı o sabahki gibi,
 eşiginde kapımızın,
 İstanbul'da.

Çıkarsın kış gecesi köyden
 kardır görünen
 ovadan önce,
açarsın pencereyi yaz gecesi
 yıldızlar girer odana
 gökyüzünden önce.
Baharda ormandan önce yeşildir görünen.
Budapeşte'de çocukları görüyorsun ilkönce,
 evlerden önce hatta.
Sokaklar cıvıl cıvıl çocuk dolu ağzına kadar.
Hava da sıcak mı sıcak.
Bacaklarıyla belden yukarıları çıplak,
yaldızlı tenleri pırıldıyor güneşte.

Velhâsıl, al yanaklı, pıtrak elmalarıyla övünen
bir elma ağacı gibi Budapeşte'de.

Yeşil gözlüm,
kucağında 3 aylık bıraktım Memed'imi,
gülmeyi az buz beceriyordu,
şimdi konuşuyordur.
"Baba" demesini öğrettin mi?

Piyoner kamplarından birine gittim,
hemen o gün, şehrin dölâyında.
Burda işçilerin,
köylülerin,
aydınların çocukları,
halkın yanı,
yani sahici insanların,
yani Macaristan'ı Macaristan yapanların.
Etraf yemyeşil,
yapılar bembeyaz,
döşekler güneş kokuyor.

Sana bir şey söyleyeceğim,
böbürleniyorsun, diyeceksin,
ama hakikat :
Çocuklar çabucak ahbâp oluyor benimle.
Hapisanede pencereye gelen kuşlar da öyleydi.
Ters anlama,
çocukları kuşlara filân benzettiğim yok.
Bilirsin ya, çocuklar,
hele halkın çocukları,
akıllı cesur mahluklar,
yüreklere de gözlerinde.
Aralarına alıverdiler beni

./..

El ele tutuştuk,
postanelerine gittik.
Telgrafçı, müvezzi, müdür, kasadar,
hepsi çocuk.
Muameleleri gayetle nazik
hem de çabuk,
yani dehřetli dűřmanlar bürokrasiye.
Bir kartpostal yolladım Moskova'ya,
Erol'a, oğluna Erdem'in.

Karıcığım,
geceleri kapatıp pencereleri
radyoda Moskova'yı bulup
Erdem'i dinliyorsundur yine,
mürettip şahap'ın anasıyla beraber.
Ve harap mahallede, yıldızların altında Ağustos böcekleri;
dűdükleri bekçilerin,
bir de Rahmi Beylerin artsız arasız uluyan köpekleri.

Misafir çocuklar da vardı kampta
Koreli ve Yunanlı öksüzler.
Kara kâkülü altından
yüzüme muhabbetle
emniyetle bakan
Phenyanlı oğlancığın babasını
belki de bizimkilerden biri öldürdü.
Meselâ, Süleyman,
Çankırı köylüklerinden.
Dördüne bastığı halde
sıska eğri bacakları üstünde
sıtmalı, şiş karnını taşıyamayan
Hasan oğlanın babası Süleyman.

Süleyman'a postalları giydirdiler,
eline de Amerikan tüfeğini verdiler,
beş denizin ötesine sürdüler,
kaatil ettiler Süleyman'ımı.

Yunanlı bir kız çocuğu sarıldı boynuma,
taze zeytin dalı gibi bir kız çocuk.

"Amca, dedi,

bizim orda,

sizin orda ne zaman böyle yerler olacak?

Ne zaman bize de misafir çağıracağız

Macar arkadaşları?"

Zaharyadis,

çocuklarımız sabırsız,

elimizi tez tutmalıyız.

1954

MACAR TOPRAĞI

Merhaba Macar toprağı,
sen bu yaz vakitleri

fırından yeni çıkmış ekmek gibisin
kabarık,
yaldızlı, esmer

ve ekmek gibi sırlarınla dolu
ekmek gibi mübareksin.

Merhaba Macar toprağı,
altındaki tohumlara

köklere, temellere, madenlere,
altındaki kemiklere merhaba.

Merhaba Macar toprağı,
üstündeki gündüzlere, gecelere,
üstündeki yapraklara
sevdalara, türkülere,
pencerelere
kanatlara, ellere, ayaklara merhaba.

Merhaba Macar toprağı,

esir toprağımdan selâm getirdim sana.

Senin de geçmiş başından,

bilirsin

esirliğin ne demek olduğunu.

İnsanın toprağına nasıl çirkin görünüp

İnsana toprağın nasıl dar geldiğini.

Sözün ağızda,

bakışın gözde donup kaldığını.

Ve emeğimizin
çürük bir yemiş gibi acı olduğunu avucumuzda.
Toprak da insan gibi,
türküler gibi tıpkı,
hürriyette bir kat daha güzelleşiyor.
Güzelleşmişin bir kat daha Macar toprağı.

İnsanına, nimetine,
hayaline, hürriyetine,
şairine, şarabına doyum olmuyor.

Hoşça kal
lâyık olmadığım kadar ağırladın beni.

Hoşça kal,
götürüp koydum Gelert Tepesi'ne
senin kır çiçeklerini Macar toprağı
kendi halkım adına.

Hoşça kal,
başaklarına tane,
hayvanlarına besi,
çeliğine kuvvet,
insanlarına bahtiyarlık dilerim.

Hoşça kal.
Belki yine gelirim.
Belki ömür vefa etmez.
Ama bilirim, gün olacak, bilirim,
senden bize, bizden sana misafir gidilip gelinecek,
bir bahçeden bir bahçeye geçer gibi.

1954

MESAJ

Hastalar,
kardeşlerim,
iyileşeceksiniz.
Ağrılar, sızılar denecek.
Yumuşak, ılık
bir yaz akşamı gibi inecek
ağır, yeşil dalların arasından rahatlık.

Hastalar, kardeşlerim,
biraz daha sabır, biraz daha inat.
Kapının arkasında bekleyen ölüm değil,
hayat.
Kapının arkasında dünya,
dünya cıvıl cıvıl.
Kalkacaksınız yatağınızdan,
gideceksiniz.
Tuzun, ekmeğin, güneşin tadını
yeni baştan keşfedeceksiniz.

Sararmak limon gibi, mum gibi erimek,
devrilmek kof bir çınar gibi ansızdan.
Kardeşlerim, hastalar,
biz ne limonuz, ne mum, ne çınar,
biz, insanız, çok şükür,
çok şükür, biliriz, umudumuzu ilâcımıza katmasını.
"Yaşamak gerek!"
diyerek
ayak direyip
dayatmasını.

Hastalar,
kardeşlerim,
iyileŖeceęiz.
Ağrılar, sızılar dınecek.
Yumuşak,
ılık
bir yaz akşamı gibi inecek
ağır, yeşil dalların arasından rahatlık.

Frantişko Lazni,
30.6.1954

DENİZ ÜSTÜNE

Sertti, karmakarışıkta batımızda kalan dağlar.
Tirenimiz indi ordan ılık, ıslak düz ovaya.
Sağımızda, ter içinde, bir kamyonet gidiyordu.
Şoför, yeşil entarili şişman, esmer bir kadındı.
Oturmuştu arkadaki çuvallara bir gemici,
şapkasının kurdelesini uçuyordu çırpınarak.
Köprüleri, kuleleri, bacaları, dumanıyla
gümüş rengi bir fabrika geçiyordu solumuzdan,
limanına dönen bir harp gemisine benziyordu.

*

Serinliği geldi önce,
karıştırdı keskin iyot kokusunu
raflardaki elmaların kokusuna.
Sonra, baktım, aksi vurmuş gökyüzüne,
hava kat kat mavileşmiş.
Sonra birden kendisiyle karşılaştık.
Mendireğin içindeydi,
sıkışmıştı rıhtımlarla gemilerin arasına.
Zooparkta seyrettiğim bir kartalı hatırladım,
kanatları yana düşük,
küskün başı yüreğinde.

*

İstasyona girdi tiren, kayboldu o.
İstasyondan çıktı tiren, yine birden karşılaştık :
Tanyeriydi,
orda, kısık kirpiklerin arasından bizi süzen
soğuk çelik pırıltısı
bize doğru yaklaştıkça yumuşayıp ısınıyor.
Ona bakıp düşünmedim :
bir uçsuz bucaksız, bir sonsuz kımıldanısta
ömrümüzün köpük gibi parıldayıp söndüğünü.
Vagondan atlamak geldi içimden,
koşmak ona doğru soluk soluğa.

*

İster ayışığında, ister güpegündüz,
ister çarşaf gibi olsun, ister köpük köpük,
kıyıda durup seyretmek onu
kahreder beni.
Duyarım içimde mahzunluğunu
boş bir şeytan minaresinin.
Ben onun gözünün orta yerinde olmalıyım,
balıkçılarla, diyelim, ağın başında.
Yahut elimde yeke,
altında yelkenin,
sevgiliyle beraber.
Yahut, fırtınada yanında kaptanın,
yahut, kulaç atmalıyım akıntıya karşı.
Ben onun gözünün orta yerinde olmalıyım.

./..

*

Engels'i hatırladım.
Ne güzel şey külümüzün okyanusa savrulması.
Ama, ben, çam tahtasından bir tabutta
Anadolu yaylasına gömüleyim istiyorum.
Yaylamıza kiraz vakti,
ayrı ayrı gemilerden,
konuk gelsin gemiciler.
Söylesinler ayrı ayrı denizlerin
aynı büyük türküsünü.

Moskova – Gagrı, Tibilisi – Moskova
tirenlerinde 1954 sonları

BENİM OĞLAN FOTOĞRAFLARDA BÜYÜYOR

İçimde acısı var yemişi koparılmış bir dalın,
gitmez gözümden hayali Haliç'e inen yolun,
iki gözlü bir bıçaktır yüreğime saplanmış
evlât hasretiyle hasreti İstanbul'un.

Ayrılık dayanılır gibi değil mi?
Bize pek mi müthiş geliyor kendi kaderimiz?
Elâleme haset mi ediyoruz?
Elâlemin babası İstanbul'da hapiste,
elâlemin oğlunu asmak istiyorlar
yol ortasında
güpegündüz.

Bense burda rüzgâr gibi
bir halk türküsü gibi hürüm,
sen ordasın yavrum,
ama asılamıyacak kadar küçüksün henüz.
Elâlemin oğlu katil olmasın,
elâlemin babası ölmesin,
eve ekmekle uçurtma getirsin diye
orda onlar aldı göze ipi.

İnsanlar,
iyi insanlar,
seslenin dünyanın dört köşesinden
dur deyin,
cellât geçirmesin ipi.

1954

MEMED'E SON MEKTUBUMDUR

Bir yandan cellâtlar girdi araya,
bir yandan oyun etti bana
bu mendebur yürek,
nâsip olmayacak Memed'im, yavrum,
seni bir daha görmek.

Biliyorum,
buğday başağı gibi delikanlı olacaksın,
– ben de öyleyim gençliğimde,
kumral, ince, uzun –
gözlerin ananıninkiler gibi kocaman
bazan da bir parça bir tuhaf mahzun;
alının alabildiğine aydınlık :
herhalde sesin de olacak
– berbattı benimkisi –
türküler döktüreceksin yanık mı yanık...
Konuşmasını da bileceksin
– ben de becerirdim o işi
sinirlenmediğim zamanlar –
bal damlayacak dilinden.
Vay, Memet, kızların çekeceği var
senin elinden...

Müşküldür
babasız büyötmek erkek evlâdı.
Ananı üzme oğlum,
ben güldürmedim yüzünü,
sen güldür.

Anan,
ipek gibi kuvvetli, ipek gibi yumuşak;

anan,

nineliğinde bile güzel olacak

onu ilk gördüğüm günkü gibi,

Boğaziçi'nde,

on yedisinde,

ayıışı, günüışı, can eriğı,

dünya güzeli.

Anan,

ayrıldık bir sabah,

buluşmak üzere,

buluşamadık.

Anan,

anaların en iyisi, en akıllısı,

yüz yıl yaşar inşallah...

Ölmekten, oğlum korkmuyorum,

ama ne de olsa

iş arasında bazan,

irkilip ansızın,

yahut yalnızlığında uyku öncesinin

günleri saymak biraz zor.

Dünyaya doymak olmuyor, Memet

doymak olmuyor...

Dünyada kiracı gibi değil,

yazlığına gelmiş gibi de değil,

yaşa dünyada babanın eviymiş gibi...

Tohuma, toprağa, denize inan,

insana hepsinden önce.

Bulut, makinayı, kitabı sev,

insanı hepsinden önce.

./..

Kuruyan dalın

sönen yıldızın,

sakat hayvanın

duy kederini,

ama hepsinden önce de insanın.

Sevindirsin seni cümlesi nimetlerin

sevindirsin seni karanlık ve aydınlık,

sevindirsin seni dört mevsim,

ama hepsinden önce insan sevindirsin seni.

Memet,

memleketler içinde bir şirin memlekettir

Türkiye,

bizim memleket.

İnsanı da,

su katılmamışı,

çalışkandır, ağırbaşlı, yigittir,

ama dehşetli fakir.

Çekmiş çekiyor millet.

Lâkin güzel gelecek sonu.

Sen bizim orda halkınla beraber

komünizmi kuracaksın,

gözle göreceksin, elle tutacaksın onu.

Memet,

ben dilimden, türkülerimden,

tuzumdan, ekmeğimden uzakta,

anana hasret, sana hasret,

yoldaşlarıma, halkıma hasret öleceğim,

ama sürgünde değil,

gurbet ellerde değil,

öleceğim rüyalarımın memleketinde,
beyaz şehrinde en güzel günlerimin.

Memet,
yavrum,
seni Türkiye Komünist Partisi'ne
emanet ediyorum.

Gidiyorum
içim rahat.
Sende daha bir hayli zaman
halkımda ölümsüz devâm edecek
bende tükenen hayat.

Moskova, 1955

BULUTLAR ADAM ÖLDÜRMEİN

Analardır adam eden adamı
aydınlıklardır önümüzde gider.
Sizi de bir ana doğurmadı mı?
Analara kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

Koşuyor altı yaşında bir oğlan,
uçurtması geçiyor ağaçlardan,
siz de böyle koşmuştunuz bir zaman.
Çocuklara kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

Gelinler aynada saçını tarar,
aynanın içinde birini arar.
Elbet böyle sizi de aradılar.
Gelinlere kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

İhtiyarlıkta aklına insanın,
tatlı anıları gelmeli yalnız.
Yazıktır, ihtiyarlara kıymayın,
efendiler, siz de ihtiyarsınız.
Bulutlar adam öldürmesin.

Şubat 1955

KAVANOZDAKİ YÜREK

Doktor Litman İmre'nin masasında
Bayan Çabai Yanoş'un yüreği
Birazcık kibirli, birazcık mahzun
Duruyor içinde bir kavanozun
Kayısı güllerinin arasında.

İncecikten yarılmış ortasından
Yüreği Bayan Çabai Yanoş'un.
Yarayı açan ne, doktor? Neşter mi?
Yoksa hasretlik mi? Acı sözler mi?
Bir ağlayanı var mı, arkasından?

Otuzundaymış, baktım etikete
Bayan Çabai Yanoş'un yüreği.
Evli miydi? Ne iş tutar Bay Yanoş?
Belki şimdi Rojakert'te oturmuş
Çekiyor akşamı seyrede ede.

Duruyor kavanozda çırılçıplak
Bayan Çabai Yanoş'un yüreği.
Bayan kaç kere böyle bir kaba
Reçel kaynatarak koydu acaba?
Elbet gazlı bezden değildi kapak.

Kendi gitmişse de içinde odanın
Bayan Çabai Yanoş'un yüreği.
Almış da onu karşısına doktor,
Sırlarına ermeğe çalışıyor
Belki bir damarın, belki sevdanın.

./..

Akıllı bir doktorun masasında
Bayan abai Yanoş'un ki gibi
Yüregimiz, güllerin arasında,
Bizlerden sonra da faydalı olsun
İçinde tertemiz bir kavanozun.

Budapeşte, 6 Eylül 1955

YAPIYLA YAPICILAR

Yapıcılar türküler söylüyor,
yapı türkü söyler gibi yapılmıyor ama.
Bu iş biraz daha zor.

Yapıcıların yüreği
bayram yeri gibi cıvıl cıvıl,
ama yapı yeri bayram yeri değil.
Yapı yeri toz toprak,
çamur, kar.
Yapı yerinde ayağın burkular,
ellerin kanar.
Yapı yerinde ne çay her zaman şekerli,
her zaman sıcak,
ne ekmek her zaman pamuk gibi yumuşak,
ne herkes kahraman,
ne dostlar vefalı her zaman.

Türkü söyler gibi yapılmıyor yapı.
Bu iş biraz daha zor.
Zor mor ama
yapı yükseliyor, yükseliyor.
Saksılar konuldu pencerelere
alt katlarında.
İlk balkonlara güneşi taşıyor kuşlar
kanatlarında.
Bir yürek çarpıntısı var
her putrelinde, her tuğlasında, her kerpicinde.
Yükseliyor
yükseliyor
yükseliyor yapı kanter içinde.

Moskova, 1955

Nev York Tayms gazetesi 29 Aralık 1954 tarihli sayısında "Türkiye Geriliyor" başlıklı bir başyazı yayımladı. Bu başyazıda şöyle satırlar var : "O – Adnan Menderes – Basın hürriyetini yok ediyor... Basında kendisini tenkit edenleri hapse atıyor... Siyasi muhalefeti eziyor... Menderes işçilere grev hakkını tanıyacağını vaad etmişti... Halbuki en kısa grevler için işçileri takip ediyor..."

Ben, Nâzım Hikmet, Nev York Tayms gazetesinin satırları arasında kalan yazıları da okudum. Bu satırların arasındaki satırları aynen aşağıya geçiriyorum.

GERİLEYEN TÜRKİYE YAHUT ADNAN MENDERES'E ÖĞÜTLER.

Şaşkınlığın bu kadarına doğrusu ya pes.
Bindiğin dalı kesiyorsun Adnan Menderes.
İlle de asıp kesmek geliyorsa içinden
Ezmekte devâm et Barışçılar'ı, ama sen
Meselâ Yalçın'ı da tıkıyorsun deliğe
İhtiyarcık sana azıcık cilve yaptı diye,
Git, koş, elini öp, af dile, yüzünü güldür,
O, yalnız altın kafeslerde ören bülbüldür.

(1) Adnan Menderes tevkif ettiği gazeteciler arasında Hüseyin Cahit Yalçın'ı da hapse attı.

O, matbaalar yıktırıp kitaplar yaktıran,²
O, büyük demokrat, O, hürriyetçi kahraman,
Moskova'yı atomlayalım diyen insançı...
Kendine acımazsan bize bir parça acı.
A be Adnan Menderes, böyle bir dal kesilmez,
Böyle şaşkınlıkların sonu da iyi gelmez...
Şu muhalefetle de alıp veremediğin ne?
Niye öyle hışımla yürüyorsun üstüne?
Kore'ye asker gönderdin de "Hayır" mı dedi?
"Kan aktı hesabı sorulmalıdır!" mı dedi?
Orduyu emrimize verdin, ses çıkardı mı?
"Olmaz olsun" mu dedi Amerikan yardımı?
Feryat mı etti "İstiklâl elden gitti" diye?
Zavallı, sımsıkı sarılmış demokrasiye :
"Başvekil merasimsiz karşılanmalı" diyor.³
Bir de bazan coşarak "Hayat pahalı" diyor.
Bu aksoylu muhalefeti ezilir görmek
Türkün Batılı dostlarını pek üzüyor pek.⁴
Şaşkınlığın bu kadarına doğrusu ya pes,
Bindiğin dalı kesiyorsun Adnan Menderes.

Hani, her işte bizden örnek alacaktın ya?
Hürriyet nizamına sâdik kalacaktın ya?

./..

- (2) 1945 yılında Tan gazetesi başta olmak üzere birçok gazete, dergi matbaası yıkılıp yağma edilmiş, meydanlarda kitaplar yakılmıştı. Bu faşist sürülerine "İleri" emrini Yalçın vermişti.
- (3) Burjuva muhalefet gazeteleri ve partileri, Adnan Menderes'e İstanbul'a filân gelip gidişlerinde merasim yapılmasına itiraz ediyorlar.
- (4) Nev-York Tayms yazısını şöyle bitiriyor: "Bu durum Türkiye'nin Batıdaki dostlarını kederlendirmektedir."

Vaadettin tanımadın işçinin grev hakkını.
O hakkı bizim tanıdığımız gibi tanı.
Elli istiyorlarsa ateş aç, sonra beş ver.
Ama ufak tefek grevlerde anlayış göster.
Sendika liderlerinizin birçoğu zaten
bizde olduğu gibi emir alır polisten.
Niye telaşlanıp kaybedersin vekarını?
Hem de kırarsın liderlerin itibarını?
Şaşkınlığın bu kadarına doğrusu ya pes,
Bindiğin dalı kesiyorsun Adnan Menderes.

Senin bindiğin dallar ve bindiğimiz dallar,
Unutma bu dallardan başka asıl ağaç var,
öfkeyle homurdanan yarı çıplak, yarı aç,
bizi silkip atmaya fırsat kollıyan ağaç...

1955

Çınarı yıkmak için
baltayı köküne vururlar,
evi yakmak için
sokarlar kundağı temele.
Kartal uçamaz olur
kanadı kırılınca,
düşünebilir miyiz
başımız vurulunca?

Onlar köküdür memleketin,
dallara yürüyen su
bu kökte saklıdır.
Onlar umudun temeli,
onlar kanadı hürriyetin,
halkın aklıdır.

Kaç kere kaç yerde baltalandı kök
yürümez oldu su
dallar kurudu.
Kırıldı kanat
öldürdüler aklı.
Ve sonra yolladılar insanları salhaneye.

Çünkü böyledir
asrımızın gerçeklerinden biri.

GÖZLERİN

Gözlerin gözlerin gözlerin,
ister hapisaneme, ister hastaneme gel,
gözlerin gözlerin gözlerin hep güneşte,
şu Mayıs ayı sonlarında öyledir işte
Antalya tarafında ekinler seher vakti.

Gözlerin gözlerin gözlerin,
kaç defa karşımda ağladılar
çırılçıplak kaldı gözlerin
altı aylık çocuk gözleri gibi kocaman ve çırılçıplak,
fakat bir gün bile güneşsiz kalmadılar.

Gözlerin gözlerin gözlerin,
gözlerin bir mahmurlaşmayagörsün
sevinçli bahtiyar
alabildiğine akıllı ve mükemmel
dillere destan bir şeyler olur dünyaya sevdası insanın.

Gözlerin gözlerin gözlerin,
sonbaharda öyledir işte kestanelikleri Bursa'nın
ve yaz yağmurundan sonra yapraklar
ve her mevsim ve her saat İstanbul.

Gözlerin gözlerin gözlerin,
gün gelecek gülüm, gün gelecek,
kardeş insanlar birbirine
senin gözlerinle bakacaklar gülüm,
senin gözlerinle bakacaklar.

KARLI KAYIN ORMANINDA

Karlı kayın ormanında
yürüyorum geceleyin.
Efkârlıyım, efkârlıyım,
elini ver, nerde elin?

Ayıışığı renginde kar,
keçe çizmelerim ağır.
İçimde çalınan ılık
deni nereye çağırır?

Memleket mi, yıldızlar mı,
gençliğim mi daha uzak?
Kayınların arasında
bir pencere, sarı, sıcak.

Ben ordan geçerken biri :
"Amca, dese, gir içeri."
Girip yerden selâmlasam
hane içindekileri.

Eski takvim hesabıyla
bu sabah başladı bahar.
Geri geldi Memed'ime
yolladığım oyuncaklar.

Kurulmamış zembereği
küsün duruyor kamyonet,
yüzdüremedi leğende
beyaz kotrasını Memet.

Kar tertemiz, kar kabarık,
yürüyorum yumuşacık.
Dün gece on bir buçukta
ölmüş Berut, tanıştık.

Bende boz bir halısı var
bir de kitabı, imzalı.
Elden ele geçer kitap,
daha yüz yıl yaşar halı.

Yedi tepeli şehrimde
bıraktım gonca gülümü.
Ne ölümden korkmak ayıp,
ne de düşünmek ölümü.

En acayip gücümüzdür,
kahramanlıktır yaşamak :
Öleceğimizi bilip
öleceğimizi mutlak.

Memleket mi, daha uzak,
gençliğim mi, yıldızlar mı?
Bayramoğlu, Bayramoğlu,
ölümden öte köy var mı?

Geceleyin, karlı kayın
ormanında yürüyorum.
Karanlıkta etrafımı
gündüz gibi görüyorum.

Şimdi şurdan saptım mıydı,
şose, tiryolu, ova.
Yirmi beş kilometreden
pırıl pırıldır Moskova...

14 Mart 1956,
Moskova, Peredelkino

YILBAŞI

Yağdı, bütün gece yağdı kar
yıldızlarla aydınlanarak.
Bir Şehir, bir sokak, bir ev var,
ahŐap bir ev, uzak mı uzak.

Yatıyor minderde bir çocuk,
benim oğlan, sarışın, tımbul.
Misafir yoktu, kimseler yok.
Pencerede fakir İstanbul.

tt acı acı düdükler.
Hapislik gibidir yalnızlık.
Kapadı kitabı Münevver,
ağlayıverdi yumuşacık.

Bir Şehir, bir sokak, bir ev var,
ahŐap bir ev, uzak mı uzak.
Yağdı, bütün gece yağdı kar
yıldızlarla aydınlanarak.

Moskova, Peredelkino,
23 Mart 956

YIRMİNCİ KONGRE

Yirminci Kongre'ye geldi Lenin,
gülüyordu mavi, badem gözleri.
Açılıştan önce girdi içeri.
Kürsünün dibindeki basamağa
oturdu ve başladı not almağa.
Farkında bile değil heykelinin.

Lenin'le aynı dam altında olmak,
duymak elimizde, ferahlıyarak,
akıllı elinin insanlığını.

Yirminci Kongre'ye geldi Lenin.
Sovyetler Birliği'nin üzerinde
ak bulutlar gibiydi tanyerinde
bereketli umutların yığını.

KOMÜNİSTLERE BİR ÇİFT SÖZ

Komünistler, bir çift sözüm var size :
ister devlet başında olun, ister zindanda,
ister sıra neferi, ister parti kâtibi,
Lenin girebilmeli, her zaman, her mekânda
işinize, evinize, bütün ömrünüze
kendi işi, öz evi, kendi ömrüymüş gibi.

1956

HACI OĞLU SALİH

Hacı oğlu Salih memleketimden,
Karadeniz'den.
Kocaman gözlü, kocaman burunluydu,
dazlaktı.

Komünistti on dokuzdan.
Dövüştü,
hapse düştü,
yattı Ankara'da, Kırşehir'de.
Sonra geçti bu yana,
yani ikinci vatana.

Baytardı. Kirofabat köylerinde hasta keçilere baktı.
Yıllar, eğrilen bir yün ipliği gibi aktı
namuslu, çalışkan parmaklarından.

Sonra, 49'da, Moskova'da, Martın onuncu gecesi,
oturmuş, Engels'i okuyordu,
geldiler, götürdüler,
sürdüler Altay Bucağına.
Ne bir dağ devrildi içinde,
hattâ ne bir toprak parçası kaydı.

Yalnız, inme indi sağına,
altmış yedi yaşındaydı.
Altı yıl, Hacı oğlu Salih
kutladı İnkılâbın yıldönümünü
tel örgüler ve kurt köpekleriyle çevrili.

Ve öldü bir bahar günü
elli kişilik barakasında.
Bu akşam Moskova'da bayram eyledik,

./..

kutladık İnkılâbın yıldönümünü :
Dolaştı türkü söyleyerek meydanları Marks

Engels
Lenin

ve Temize çıkma kâadı Salih'in...

Moskova, 1956

İSTANBUL'DAN MEKTUP

Canım,
uzandığım yerde yazıyorum,
yorgunum pek,
aynada yüzümü gördüm, âdeta yeşil.
Havalar soğuk, yaz gelmeyecek.
Haftada otuz liralık odun lâzım,
başa çıkılır gibi değil.

Demin, sofada iş görürken
battaniyemi aldım sırtıma.
Camlar, çerçeveler kırık,
kapılar kapanmıyor.
burda barınmamız imkânsız artık,
taşınmalı,
ev yıkılacak üstümüze.
Kiralarsa dehşetli pahalı.
Sana bunları ne diye anlatırım?
Üzüleceksin.
Derdini kime dökeyim?
Kusura bakma.

Isınsa, iyice ısınsa ortalık ama,
hele geceler,
Bıktım usandım üşürmekten.
Rüyalarımda Afrika'ya gidiyorum.
Cezayir'deyim bir sefer.
Sıcaktı.
Alnımı bir kurşun deldi.
Bütün kanım aktı,
ama ölmedim.

Bilmem ki nasıl anlatsam,
büyük bilgin, büyük adam,
ama şimdi lösemiden ölen
o sarışın kızçocuğu da.
Bu ölüm bana çok dokundu.
İren Jolio Küri için
ağladım bu akşam.

Ne tuhaf.

İren, deselerdi, İren,
öldüğün zaman,
deselerdi,

İstanbulu bir kadın,
hem de hiç tanımadığın,
ağlayacak arkandan,
deselerdi,
şaşardı.

Kocasını geldi aklıma,
bir mektup yazsam,
başsağlığı dileysem
diye düşündüm.

Adresini bilmiyorum ama.
Paris, Frederik Jolio Küri, desem,
gider miydi?

Bir de Fransız yazarı öldü,
gazetede okudum.
Adını bile duymamışındır.
Çok ihtiyardı zaten,
üstelik de egoist,
sinik
cenabet herifin biri.
Her şeyle alay etmiş ömrü boyunca,

hiçbir şeyi, hiç kimseyi sevmemiş,
bir köpeklerle kedileri,
ama yalnız kendininkileri.
Mülakat vermiş ölmeden birkaç gün önce,
ölümü alaya alıyor aklınca,
ama belli dehşetli de korkuyor.

Resmi de var,
büyük annemizi erkek yap,
tepesine bir takke koy,
işte herif.

Korkunç bir yalnızlık içinde
sıska bir ihtiyar.

Ona da acıdım.
Belki büyük annemize benzediğinden,
belki de yalnızlığına.

Acıdım,
ama aynı acıma değil elbet,
acıyorsun İren Küri'ye,
çocuklarını düşünüyorsun, kocasını,
ama daha çok dünyaya acıyorsun
büyük bir insan öldü diye.

Sana bir müjdem var :
okumayı öğreniyor tembel oğlun,
epeyi söktü kerata :
tut, koş, kitap, kalem, çanta...

Mükemmel değil mi?
Her harfi bir şeye benzetiyor :
A bir evmiş,
B göbekli bir adam,
T bir keser.
Ödüm kopuyor tembel olacak diye.

./..

Hep ona iş yaptırmak istiyorum.
Kız olsaydı kolaydı.
Kadınların her yaşta her iş gelir elinden.
Ama beş yaşında bir oğlan
ne becerebilir?

Ah bir ısınsa havalar...
Isınacak.
Uzadıkça uzadı mektubum.
Kendine iyi bak,
bana hemen cevap ver,
beni unutma.
Bana hemen cevap ver.
Akıllıdır Münevver,
nasıl olsa, ne yapıp eder,
falan filân diye kendini avutma.
Sensiz perişanım.
Beni unutma.
Kendine iyi bak.
Gözlerinden öperim canım.
Güzel geceler.
Kendine iyi bak.
Bana hemen cevap ver,
Dertlerimi aklında tutma,
unut,
beni unutma...

1956

KAVAK

Ağaç gece seyredilir.
Suda gümüşten servidir.
İstanbul Nedim için.

Ak bedenli gelinleri,
Melûl mahzun kayınları
Sever Riyazanlı Yesenin.

Bende bir kavak ürperir,
Nerde olsam sesi gelir
Muhacirliğimden beri.

Her ağaç gibi kavak da
Ömrünce durur ayakta
Gözler durur bir şeyleri.

Gözler şose boylarını,
Anadolu köylerini
Sarı sıcak yaz gününde.

Beni de gözledi kavak,
Geceleri haykırarak
Hapisanenin önünde.

Şahit ayıplarımıza,
Şahit kayıplarımıza,
Umudumuzun şahidi.

./..

Şahit bitlenişimize,
Topraktaki işimize,
Hey gidi kavak, hey gidi.

Kavaklarını övmekten,
Kuru kuruya sevmekten
Ne çıkar ki memleketim!

Kara toprağa eğilip,
Yüzümün terini silip
Bir tek kavak dikemedim.

[Stockholm, 9 Mayıs 1956]

ŒEY TAN'A MERSİYE

Köpeğimin adı Œeytan'dı,
(dı)'lık adıyla ilgili değil,
adına bir Œey olmadı.
Adına benzemezdi de.
Œeytanlar zâlim olur,
zâlimler : yalancı, kurnaz,
ama zâlimler akıllı olmaz.
Köpeğim akıllıydı.

Biraz da ben öldürdüm köpeğimi,
bakmasını bilemedim.
Bakmasını bilemezsen
ağaç bile dikme.
Elinde kuruyan ağaç
derdolur adama.
Yüzmek suda öğrenilir, diyeceksin.
Doğru.
Boğulursan
bir sen boğulursun ama.

Kaç sabahtır uyanıyorum,
dinliyorum ortalığı,
kapımı tırmalayan yok.
Ağlamak geliyor içimden,
ağlayamadığım için utanıyorum.

İnsan gibiydi.
Hayvanların çoğu insan gibidir,
hem de iyi insan gibi.
Kalın boynu kıldan inceydi dostluğın buyruğunda.

Hürriyeti, dişleriyle bacaklarındaydı,
nezaketi, tüylü uzun kuyruğunda.

Göresimiz gelirdi birbirimizi.
En büyük işlerden konuşurdu :
açlıktan, tokluktan, sevdalardan.
Ama bilmedi sıra hasretini.
Benim başımda o iş.
Şairi cennete koymuşlar
"Ah, memleketim!" ... demiş.

Öldü,
bu dünyada, nasıl ölinürse,
insan olsun, hayvan olsun, bitki olsun,
döşekte, toprakta, havada, suda,
ansızın, bekleyerek, uykuda,
bu dünyada nasıl ölinürse,
nasıl öleceksem,
nasıl öleceksek...

Bugün gölgede otuz sekiz.
Ormana bakıyorum balkondan.
Çamlar ince uzun yükseliyor kıpkırmızı,
gökyüzü çelik mavisi.
İnsanlar ter içinde,
köpeklerin dili bir karış,
göle gidiyorlar yıkanmaya.
Kıyıda bırakacaklar vücutlarının ağırlığını,
balıkların bahtiyarlığını paylaşacaklar.

1956 Haziran,
Moskova, Peredelkino

JAPON BALIKÇISI

*Denizde bir bulutun öldürdüğü
Japon balıkçısı genç bir adamdı.
Dostlarından dinledim bu türküyü
Pasifik'te sapsarı bir akşamdı.*

Balık tuttuk yiyen ölür.
Elimize değen ölür.
Bu gemi bir kara tabut,
lumbarından giren ölür.

Balık tuttuk yiyen ölür,
birden değil, ağır ağır,
etleri çürür, dağılır.
Balık tuttuk yiyen ölür.

Elimize değen ölür.
Tuzla, güneşle yıkanan
bu vefalı, bu çalışkan
elimize değen ölür.
Birden değil, ağır ağır,
etleri çürür, dağılır.
Elimize değen ölür...

Badem gözlüm, beni unut.
Bu gemi bir kara tabut,
lumbarından giren ölür.
Üstümüzden geçti bulut.

.!..

Badem gözlüm beni unut.
Boynuma sarılma, gülüm,
benden sana geçer ölüm.
Badem gözlüm beni unut.

Bu gemi bir kara tabut.
Badem gözlüm beni unut.
Çürük yumurtadan çürük,
benden yapacağın çocuk.
Bu gemi bir kara tabut.
Bu deniz bir ölü deniz.
İnsanlar ey, neredesiniz?
Neredesiniz?

[1956]

KIZ ÇOCUĞU

Kapıları çalan benim
kapıları birer birer.
Gözünüze görünemem
göze görünmez ölüler.

Hiroşima'da öleli
oluyor bir on yıl kadar.
Yedi yaşında bir kızım,
büyümez ölü çocuklar.

Saçlarım tutuştu önce,
gözlerim yandı kavruldu.
Bir avuç kül oluverdim,
külüm havaya savruldu.

Benim sizden kendim için
hiçbir şey istediğim yok.
Şeker bile yiyemez ki
kâat gibi yanan çocuk.

Çalıyorum kapınızı,
teyze, amca, bir imza ver.
Çocuklar öldürülmesin
şeker de yiyebilsinler.

[1956]

SİLÂHSİZ İNSANLAR

Beş kıtanın içinden başladı sefer
Gidildi kuzeye doğru, gidildi,
Ormanlar, kayalar, göller, denizler
Şehrine varıldı, şehir yeşildi.

Bu gelenler silâhsız adamlardı
Her birisi yüreğini çıkardı.
Her yürekte güzel bir şeyler vardı,
Hayata sevdalar ilân edildi.

Geceler beyazdı, gündüzler serin,
Sözleri dövdüler dan dan da din din,
Örsünde sıcacık yüreklerinin
Ölüm bu sözlerden güçlü değildi.

1956

GELMİŞ DÜNYANIN DÖRT BİR UCUNDAN

Gelmiş dünyanın dört bir ucundan
Ayrı diller konuşur, anlaşıyoruz
Yeşil dallarız dünya ağacından
Gençlik denen bir millet var, ondanız.

1956

ŞEVÇENKO'NUN KALEMİ

Kapısından girer girmez
O dakika, o saniye
Gözlerini görür görmez
Birden sevdalandım Kiyef şehrine.

Kat be kattır yamaçları
Gelinlerine benzer ağaçları
Ak topuklarını döver saçları
Birden sevdalandım Kiyef şehrine.

Yaşı bin iki yüzden artık,
O mu yanıp yıkılmadık.
Yüzünde ne buruşuk, ne kırışık
Birden sevdalandım Kiyef şehrine.

Mavisi İstanbul'uma benzer
Yeşili Bursa'ından eser
Oturmuş da şiir yazar
Birden sevdalandım Kiyef şehrine.

Kapısından girer girmez
Şevçenko karşıladı beni
Gözlerini görür görmez
Eğildim, öptüm elini.

./..

Oturduk aynı sofrada, ekmeğini yedim
Dnepr'in suyunda yüzümü yudum,
Ustam, bahtı karalığı bilirsin dedim
Arzettim memleketimin halini.

Konuştuk şiir üstüne
Yüreğim gibi dedi, yana yana
Şiir düşmeli, dedi, halkın önüne
Verdi bana kalemimi.

1956

İSTİKLÂL

Bu zırhlıları, bu orduları tanımım,
benim de sularıma girdiler,
benim de toprağıma asker çıkardılar geceleyin.
Kanıma susamıştılar.
Çalmak istiyorlardı gözlerimin nurunu,
hünerini ellerimin.

Döktük denize onları
1922'ydi yıllardan...

Mısırlı kardeşim;
şarkılarımız kardeştir,
isimlerimiz kardeş,
yoksulluğumuz kardeştir,
yorgunluğumuz kardeş.

Şehirlerimde güzel, ulu, canlı ne varsa :
insan, cadde, çınar,
savaşında senin yanındalar.
Köylerimde Kelâm-ı Kadim okunuyor
senin dilinle,
senin zaferin için...

Mısırlı kardeşim,
biliyorum, biliyorum,
istiklâl otobüs değil ki
birini kaçırdın mı, öbürüne binesin...
İstiklâl sevgilimiz gibidir
aldattın mı bir kere
zor döner bir daha.

./..

Mısırlı kardeşim,
kanalın sularına karıştı kanın.
İnsanın yurdu bir kat daha kendinin olur
toprağına, suyuna karıştıkça kanı.
Yaşamış sayılmaz zaten
yurdu için ölmesini bilmeyen millet...

1956 Kasım

YA AYNİ, YA HABİBİ!..

Port-Saidli Mansur'um on üç, on dört yaşında.
Yalnayak, başıkabak, oturur boya boyar
aynalı, çingiraklı sandığının başında.
İskarpınler, pabuçlar, postallar, kunduralar,
tozlu, çamurlu, umutsuz,
yorgun argın, ihtiyar,
çık ar aynalı sandığa.
Fırçalar kanatlanır, parlar kızıl kadife.
İskarpınler, pabuçlar, postallar, kunduralar,
sevinçli, dipdiri, genç,
umutlu, pırıl pırıl,
iner aynalı sandıktan.

Mansur'um kara kuru,
hurma çekirdeği gibi.
Mansur'um tatlı.
Mansur'um hep aynı şarkıyı söyler :
Ya ayni, ya habibi!....

Port-Said'i yaktılar, öldürdüler Mansur'u.
Bu sabah gazetede fotoğrafını gördüm :
ölülerin arasında bir küçük ölü.
Ya ayni, ya habibi!
Hurma çekirdeği gibi...

Pırağ, 26.11.956

PIRAĞ'DA VAKİTLER

I.

ŞAFAK

Barok

Pırağ'da bir yandan ağarıyor ortalık
bir yandan da kar yağıyor

sulusepken
kurşunî.

Pırağ'da ağır ağır aydınlanıyor barok :

huzursuz, uzak
ve yıldızlarında kararmış keder.

Ölen bir yıldızdan uçup gelen kuşlara benziyor
Dördüncü Şarl Köprüsü'nde heykeller.

Pırağ'da ilk tıramvay çıktı deposundan,
camları aydınlık, sarı, sıcak.

Ama biliyorum

içi buz gibi soğuktur :

ilk yolcunun soluğuyla ısınmadı henüz.

Pırağ'da Pepik sütlü kahvesini içiyor,
beyaz mutfakta tahta masa tertemiz.

Pırağ'da bir yandan ağarıyor ortalık
bir yandan da kar yağıyor

sulusepken
kurşunî.

Pırağ'da bir araba geçiyor
tek atlı bir yük arabası
Yahudi mezarlığının önünden.

Bir başka şehrin hasretiyle yüklü araba,
arabacı ben.

Pırağ'da ağır ağır aydınlanıyor barok :
" huzursuz, uzak
ve yaldızlarında kararmış keder.

Pırağ'da Yahudi mezarlığında sessiz soluksuz lm.
Ah gülüm, ah gülüm,
muhacirlik ölümden beter...

Yesenik, 20.12.1956

II.

SABAH

İyimser Pırağ

957, 17 Ocak.

Saat elifi elifine dokuz..

Ayaz güneşli, yalansız,

ayaz toz pembe,

havayı mavi ayaz.

Nerdeyse donacak kırmızı bıyıklarım.

Kesme cam bir bardağa işlenmiş Pırağ şehri,

işlenmiş elmastıraşla.

Dokunsam ses verecek :

altın çizgili, berrak, beyaz.

Saat elifi elifine dokuz.

bütün kulelerdeki

ve kol saatim.

Ayaz güneşli ve toz pembe,

havayı mavi ayaz.

Saat elifi elifine dokuz.

Bu dakika, bu saniye

tek bir yalan söylenmesi Pırağ'da...

Bu dakika, bu saniye

kadınlar ağrısız doğurdu

ve hiçbir sokaktan

geçmedi cenaze arabası.

Bu dakika, bu saniye

yükseldi bütün grafikler,

hastalarinki bir yana.

Bu dakika, bu saniye

bütün kadınlar güzeldi, bütün erkekler akıllı

ve mankenler kedersiz.

Bu dakika, bu saniye
okullarda karşılık verdi çocuklar
bütün sorulara kekeleyen.

Bu dakika, bu saniye
bütün sobalarda kömür,
bütün kaloriferler sıcak
ve Kara Kule'nin damı
yine altın kaplama.

Bu dakika, bu saniye
körler karanlıklarını unuttu,
kamburlar kamburlarını.

Bu dakika, bu saniye
hiç kimse bana düşman değil
ve hiç kimse geçirmiyor aklından
geçilmiş kıyılar geri gelebilir diye.

Bu dakika, bu saniye
Vatslav indi tunç atından
karıştı kalabalığa
kim olduğu belirsiz.

Bu dakika, bu saniye
sen beni seviyordun canım,
hiç kimseyi hiçbir zaman sevmediğin gibi...

Bu dakika, bu saniye
ayaz güneşli, yalansız,
ayaz toz pembe,
havayı mavi ayaz.

Kesme cam bir bardağa işlenmiş Pırağ şehri,
işlenmiş elmaştırışla.

Dokunsam ses verecek :
altın çizgili, berrak, beyaz...

19.1.1957

III.

ÖĞLE

Hanuş Ustanın Saati

Kar, önce tepede dindi,
Pırağ Şatosu'nun orda.
Sonra, birdenbire, berrak,
nazlı, serin bir mavilik
kestaneliklere indi.
Yumuşacık parlıyor da.

Şair, memleketten uzak,
hasretlerle delik deşik,
Eski Kent'te duruyordu,
meydanlıkta, yapayalnız.
Gotik bir duvar üstünde
Hanuş Ustanın saati
on ikiyi vuruyordu.

Harmanilerinde yıldız
ve en aziz Piyer önde.
Saatin içinden çıktı
yorgun on iki havari
ve kesesiyle de Yahuda
ve inanç ve şer ve zulüm.
"Ve geldik ve gidiyoruz."
Ve taştan bir yeniçeri
melûl mahzun aşağıda.
Ve çanları çalan ölüm,
ve yukarda öttü horoz.

IV.

AKŞAM

Vatslav Caddesinin Vitrinleri

Külâhlı kuleler, Pırağ şehrinde;
kararınca akşamın üzerinde,
düşe giren dünyalar aydınlanır
Vatslav Caddesinin vitrinlerinde.

Kumaş, deri, kesme billûr ve çelik,
sevinç, keder, türkû, yaşlılık, gençlik,
oburluk, küp gibi, dibi de delik
Vatslav Caddesinin vitrinlerinde.

Elimiz camların ardına gider,
orda ruhumuza dokunmak ister.
Gözlerimiz kendimizi seyreder
Vatslav Caddesinin vitrinlerinde.

Cimriliğimizle cömertliğimiz,
yumuşaklığımızla sertliğimiz,
düzenbazlığımızla mertliğimiz
Vatslav Caddesinin vitrinlerinde.

Sabrimızın ağır demir çarığı,
kıbrımızın yedi tuğlu sarığı,
bir dilim ekmeğimizin katığı
Vatslav Caddesinin vitrinlerinde.

Kendi kendimize hayranlığımız,
hasedimiz, arkadaş canlılığımız,
tepeden tırnağa insanlığımız
Vatslav Caddesinin vitrinlerinde.

Külâhlı kuleler Pırağ şehrinde,
ağarınca akşamın üzerinde,
düşe giren dünyalar aydınlanır
Vatslav Caddesinin vitrinlerinde.

Önündeyim bir vitrinin
bütün bir dünya oyuncak,
kurtlar, ayılar, şipşirin,
düşüp öldürmeyen uçak,
sarı bacalı vapurlar,
otobüsler pırıl pırıl.

İstanbul'da bir Memet var
altısına bastı bu yıl.

Pırağ, 31.12.1956

V.

GECE

Doktor Faust'un Evi

Gecenin bir geç vaktında,
kulelerin dibinde, kemerlerin altında,
dolaşıp durdum Pırağ'ı.
Gökyüzü karanlıkta altın çeken bir imbik,
bir simyager imbiği, alévi mavi mavi.
Şarl Meydanı'na doğru indim yokuş aşağı,
orda, köşe başında, kliniğe bitişik,
bahçe içinde Doktor Faust'un evi.

Kapıyı çaldım.
Doktor evde yok.
Malum :
İki yüz yıl kadar önce,
tavandaki delikten,
yine böyle bir gece,
çekip aldı onu şeytan.

Kapıyı çalıyorum.
Bu evde ben de senet vereceğim şeytana,
ben de kanımla imzaladım senedi.
Ne altın istiyorum ondan,
ne bilim, ne de gençlik.
Hasretlik cana yetti,
pes!
Beni İstanbul'uma götürsün bir saatlik...

Çalıyorum kapıyı, çalıyorum.
Kapı açılmıyor, açılmıyor.
Neden?
İstediğim olmaz iş mi Mefistofeles?
Yoksa bu lime lime ruhum
satın alınmağa değmez mi?

Pırağ'da ay doğuyor limon sarısı.
Doktor Faust'un evi önünde duruyorum,
çalıyorum açılmaz kapıyı gece yarısı....

Yesenik, 22.12.1956

PIRAĞ DEDİKLERİ

Pırağ dedikleri bir gümüş ayna.

Bir bakarım

yirmi yaşlarımda gösterir beni bana.

Sıçrayış gibiyim,

çürüksüz otuz iki diş gibiyim

ve dünya bir ceviz.

Ama kendim için hiçbir şey istediğim yok,

yalnız sevdiğim kız dokunsun parmaklarıma

parmaklarında dünyanın en büyük sırrı.

Ekmeği dostlara çok,

kendime az böler ellerim.

Tırahomlu bütün gözleri operim

Anadolu köylerinde.

Şehit düşerim dünyanın bir yerinde

dünya inkılâbı için.

Yüreğimi geçirirler

kadife bir yastığın üzerinde

Kızılbayrak nişanı gibi.

Bandolar matem marşı çalar.

Ölülerimizi bir duvarın dibine gömeriz

toprağın içine

bereketli tohumlar gibi.

Ve toprağın üstünde türkülerimiz

ne Türkçe, ne Rusça, ne İngilizce

türkücedir.

Karlı bir ormanda hasta yatar Lenin,

çatılır kaşları : birilerini düşünür,

bakar beyaz karanlığa
görür gelecek günleri.

Sıçrayış gibiyim.
Çürüksüz otuz iki diş gibiyim
ve dünya bir ceviz
demir kabuklu
ama müjdelerle dolu.

Pırağ dedikleri bir gümüş ayna.
Bir bakarım
ölüm döşeğimde gösterir beni bana.
Alnımda mum damlamış gibi ter taneleri,
kollarım uzanmış iki yana.
Duvar kâatları yeşil.
Büyük bir şehrin kömürlü damları pencerede,
bu damlar İstanbul damları değil.
Gözlerim açık,
kapamamışlar henüz,
henüz kimse bilmiyor.
Eğil,
gözbebeklerimin içine bak :
Genç bir kadın göreceksin,
yağmurlu bir tıramvay durağında bekliyor bir başına.
Kapa gözlerimi,
çık odadan yoldaşım,
ayaklarının ucuna basarak.

[1957]

SAMET VURGUN'A

Nihayet şehrine gelebildim,
ama geç kaldım Samet,
görüşemedik,
bir ölüm boyu geç kaldım.
Teypteki sesini
dinlemek istemedim Samet,
ölülerin, büsbütün ölmeden,
resimlerine bakamam.

Ama gün gelecek,
seni de senden büsbütün ayıracağım Samet.
Saygılı hatıralar dünyasına gireceksin.
Kabrine çiçek de koyabileceğim
gözüm yaşarmadan.

Sonra gün gelecek
senin başından geçen iş
benim de başımdan geçecek, Samet.

1957, 25 Şubat, Bakü

BAZI ANILAR

Bohemya'da hemen hemen sınır üzerinde
Frantişkovi Lazni denen kaplıca şehrinde
gökyüzü sıcak bulutlarla yüklü.
Buğulu bir hamam camından sızıyor ışık,
havada ıslak ten kokusu
kırmızı gül kokusuyla karışık.

Frantişkovi Lazni'de yürek sancularına,
kısırlığa şifa şakır şakır su,
bir de ağaç, uçsuz bucaksız ağaç.
Hani nerdeyse her sıkıca bastığın yerden
kükürtlü, kalsiyumlu bir kaynak fışkıracak
yahut geniş bir kayın, yeşil mi yeşil, ak mı ak.

Gezdim Üç Zambak Oteli'ni.
Çek şairi dostum Nezval'e göre
burda, ihtiyar Göte, bir yazı masasında
sabahlamış kaç kere.

Kaç kere, masaya eğilen başını
yaz şafakları okşamış usullacık, arkadan.

Hangi yılda?
Nezval bunu kesinlikle bilmiyor.
1805'te, diyor,
yok 1800,
belki 1808'de.

Başka bir tarihi ama
günü gününe hatırlıyoruz ikimiz de.
Sırtı beyaz haçlı tanklar
geçti Üç Zambak Oteli'ni,
ve üst katta bir masa devrildi sarsıntıdan.

./..

Hapisteydim o zaman

İstanbul'da.

Tanklar geçti Varşova'dan, Paris'ten

sırtlarında beyaz haçları.

Çankırı'da hapisteydim.

Moskova önünde göründü tanklar

karın üstünde.

Bursa'da hapisteydim.

İnsanlar tanıdım ömrüm boyunca,

asfalt, taş, toprak,

yağmurlu, güneşli, geniş, dar,

birbirinden uzak, ama çok uzak

sokaklardandılar.

Başka başka ağaçların gölgesinde dinlenmişlerdi.

Kimisi kurulu saat gibi işlerdi

dakka şaşmadan,

kimisi Dalgacı Mahmut,

kimi tohum gibi tepeden tırnağa umut,

kimisi ninniler gibi yumuşak

hangi dilde söylenirse söylensin,

kimi, kırmızı biber gibi acı,

kimisi inatçı

Hoca'nın eşeği gibi,

kimi cimri, kimi cömert,

kimi kadınlara düşkün, kimi cıgaraya.

Gençleri vardı içindé,

az önce yakılan ateş gibi genç,

toprak gibi ihtiyarları vardı,

toprak gibi akıllı, uslu.

Tek kelime Rusça bilmezdi çoğu

Haraşo'dan başka,

belki bir de Tavariş.

Ama 1941 kışı, o kış,
Moskova önünde tanklar görüldüğü zaman,
tanklar karın üstünde,
kanını akıtmağa hazırdı bu insanlar
kapısından bir kere bile girmedikleri
ak, büyük şehir için.

Düşlerinde gördüler onu.
bir yapı yeri ydi, ne başı var, ne sonu,
iskeleler, vinçler, kum gibi insan.

Düşlerinde gördüler onu
bir kızıl meydanı
altın kubbelerle çevrili,
ortasında bir türbe,
türbede Lenin.

Uyandılar, gözleri yaş içinde,
dayanılmaz acıydı.
Bu şehri düşlerinde gördü onlar,
pembe, beyaz çiçek açmış,
kocaman, koskocaman
bir elma ağacıydı.

Benim için bu şehir, sade düşlerin şehri.
bir umut-şehir değil.

Yazın, seher vakitleri,
açık denizlerde tanyerinde seyredilen
erişilmez bir bulut-şehir değil.

Ben eski Moskovalıyım
eski İstanbullu olduğum kadar.
Krasnaya Presya'da bir fabrika var,
orda çıktım ilk defa huzuruna.

Şiir okudum.

./..

Ağır elleri dizlerinde,
gözlerinde şefkatlı sabırları
Türkçe bilirlermiş gibi dinlediler beni
bir kırk beş dakika aşağı yukarı
ve alkışladılar.

O gün bu gündür
ne zaman bir parça burnum büyüse
çeker kulağımı bu alkış sesi
beni kendime getirir :

Henüz değiştirmemişti Puşkin yerini.
Yine böyle omuzunda pelerini,
yine böyle baş açıktı.
Yine böyle siyah, uzun
böyle akıllı, böyle mahzun,
kibar bir Petersburglu gibi şıktı.
Ben haftada birkaç kere
sabah sabah erkenden, yahut akşamüzeri
koltuğumda büyük kitaplarımızdan biri
ayçiçeği çekirdeğiyle dolu avurdum,
yakınında bir sıraya otururdum,
soldan ikinci sıraya.

Kışları taze taze kar kokardı
yazları serin serin yaprak.

Buranın bir de kerameti vardı :
kitabımı açarım,
KUTV'de, derste anlamadıklarım,
orda girerdi zihnime şıppadak...
Bir avlu vardır Arbat Meydanı'na yakın,
tuğla duvarlarında kışın, geceleri,
kat kat, sıcak sıcak,

yanar turuncu, mavi, altın pencereler.
İstanbulu bir delikanlı avluda titrer,
titrer saatlerce avluda, karda.
Tamara'nın gölgesi gelir, gider
mavi pencerede, en yukarda.
Bu şehir, benim şehrim,
on dokuz yaşımda bu şehre girdim,
Kiyef garından
üç saat rötarla.
Kasketli bir adam gördüm
gözümün önünde hâlâ.
Ya duvardaydı
afişlerden birinin içinde,
perondaydı yahut
altında kırık camların.
Nerde olursa olsun
bir baş üstündeydi
öteki adamların.
Rahatça dayanmıştı bir balyoza.
Yaklaştım bir iki adım
çıkardım kalpağımı,
şehrin yeni efendisini selâmladım.
1922'ydi yıllardan o yıl,
hey gidi gençlik hey,
yüreğim suda balık misali kıvıl kıvıl,
loşluk da şarap gibi vurmuş başa.
Batum yoluyla gelmişim Anadolu'dan.
Bir sualcığım var Lenin Yoldaşa...

1957

SENİN BAYRAMIN

Senin bayramına lâyük
sözleri nerden bulmalı?
Çiçekteki vişne dalı
gibi sende dirlik, sağlık.

Koskoca kız oldun artık
en sevinçli çağındasın.
Hiç sönmeden parıldasın
gözlerinde bahtiyarlık.

Günlük güneşlik ortalık,
baban dönecek limana;
getirip verecek sana
pulları altın bir balık.

Bense bu birkaç satırlık
şiirimi veriyorum..
Hep gülsün bu evde, yavrum,
senden vuran ak aydınlık.

8 Mart 1957, Moskova

I.

SOFYA'DAN

Sofya'ya bir bahar günü girdim, şekerim.
Ihlamur kokuyor doğduğun şehir.

Dünyayı sensiz dolaşıyorum,
böyleymiş kaderim,
elden ne gelir...

Sofya'da ağaç duvardan önce, duvardan güzel.
Sofya'da ağaçla insan karışmış birbirine,
hele kavak,
nerdeyse odaya girip
kırmızı kilime oturacak...

Sofya şehri, büyük mü?
Şehirler, gülüm, caddeleriyle değil,
anıtını diktiği şairleriyle büyük oluyor,
Sofya büyük bir şehir...

Burda akşam deyince dökülüyor sokağa millet,
çoluğu çocuğu, genci ihtiyarı,
bir gülüşme, bir uğultu, bir gürültü, bir kıyamet,
bir aşağı, bir yukarı,
yan yana, kol kola, el ele...

İstanbul'da da Şehzadebaşı'nda ramazan geceleri
– Sen o devre yetişmedin Münevver –
piyasa edilirdi tıpkı böyle.

./..

Yok... Geçti o geceler...

Şimdi İstanbul'da olsam

aklıma mı gelirdi onları aramak?

Ama İstanbul'dan uzak

her şeyini arıyorum.

Üsküdar Cezaevi'nin görüşme yerini bile...

Sofya'ya bir bahar günü girdim, şekerim.

İhlamur kokuyor doğduğun şehir.

Bilmediğin gibi ağırladı beni hemşerilerin.

Doğduğun şehir kardeş evim bugün.

Ama kendi evin kardeş evinde bile unutulmuyor.

Şu gurbetlik zor zanaat zor...

24 Mayıs 1957, Varna

VAPUR

Yürek değil be, çarıkılmış bu, manda gönünden,
teper ha babam teper

paralanmaz

teper taşlı yolları.

Bir vapur geçer Varna önünden,

uy Karadeniz'in gümüş telleri,

bir vapur geçer Boğaz'a doğru.

Nâzım usullacık okşar vapuru,

yanar elleri...

27 Mayıs 1957, Varna

MEMET

Karşı yaka memleket,

sesleniyorum Varna'dan,

işitiyor musun?

Memet! Memet!

Karadeniz akıyor durmadan,

deli hasret, deli hasret,

oğlum, sana sesleniyorum,

işitiyor musun?

Memet! Memet!

Varna, 29 Mayıs 1957

BOR OTELİ

Şu Varna'da uyumanın yolu yok geceleri,
uyumanın yolu yok :
yıldızların bolluğundan,
yakınlığından, parlaklığından,
kumlukta hışırtısından ölü dalgaların,
sedefleriyle,
çakıllarıyla,
tuzlu yosunlarıyla hışırtısı;
denizde bir yürek gibi atan motor sesinden;
İstanbul'dan çıkıp
Boğaz'ı geçip
odamı dolduran anıların yüzünden
kimisinin gözü yeşil,
kimisinin bilekleri kelepçeli,
kimisinin bir mendil var elinde,
lavanta çiçeği kokuyor mendil.

Şu Varna'da uyumanın yolu yok, gülüm,
şu Varna'da, Bor Otel'i'nde.

2 Haziran 1957, Varna

BALKON

Kurort-Varna'da, Balkan-Turist'te balkondan bakıyorum :

Yol, ağaçlar,

ağaçlıktan sonra kum,

ötesi, gökle deniz olacak,

yok,

ne gök, ne deniz,

kumun ötesi yalın ışık,

ışık uçsuz bucaksız...

Havada bir de gül kokusu var,

yanıyor insanın genzi.

Gülleri görmüyorum,

ama belli kokularından

hepsi koskocaman

hepsi kıpkırmızı...

Lehli turistler pilaja iniyor,

sarışın, pembe, çıplak...

Tepemde bir kırlangıç dönüyor,

kanatları kara, göğsü ak.

Arıya benzer yeri yok, ama

yine de benziyor arıya.

Bir kaybolup bir görünüyor,

iniyor, çıkıyor cıvıldıyarak

kendi cıvıltısıyla sarhoş...

Mavi çanakta cacık.

Peynirli pide getirdiler,

./.

– İstanbul'dayım sanki –
peynirli pide getirdiler,
susamlı, sıcak sıcak, yumuşacık...

Varna'da bu yaz günü,
çok hasta, çok muhacir şair için bile,
bütün büyük laflardan uzak
bir bahtiyarlık – yaşamak...

Varna, 3 Haziran 1957

VARNA ŞİİRLERİNDEN

Burda yeşil biber
acı mı, acı.
Acı mı acı
burda türküler.
Bana da böylesi gerek,
of, of,
böylesi gerek.
Yanıp tutuştum, of, of.
Yanıp tutuştu yürek.

5 Haziran 1957, Varna

SOFRA

Şu Varna deli etti beni,
divâne etti.
Sofrada domates, yeşil biber, kalkan tavası,
radyoda "Ha uşaklar!" Karadeniz havası,
rakı kadehte aslan sütü, anason,
uy anason kokusu!
Ahbapça, kardeşçe konuşulan dilim...
A be islâh be, islâh be hâlim...
Şu Varna deli etti beni
divâne etti...

6 Haziran 1957, Varna

DİKİLİ TAŞLAR

Düştük Varna'dan, bre dilber aman, Sofya yoluna.

Yol boyu ceviz.

Kokusu kına, kokusu yeşil.

Yol ceviz değil, bre dilber aman, biz cevizdeyiz.

Yolda rastladık Ölen Kayalar Mezarlığı'na.

Vardık yanına.

Yüce mezarlık.

Taşlar, dağılmış cesettir, yatar,

taşlar, dikilmiş durur ayakta,

çürür ayakta,

yüreklerini yel oyar gider.

Bir böyle keder, bre şahin aman, ben bilirim ben.

Bu nasıl kader!

Kımıldamadan toz toprak olmak...

Bir acı firak, bir kara duman, bre şahin aman.

Bu nasıl kader!

Bir böyle keder,

böylesi, gülüm,

bir bana malûm...

6 Haziran 1957, Varna

II.

MÜNEVVER'DEN MEKTUP ALDIM, DİYOR Kİ

Anlat bana doğduğum şehri, Nâzım.
Sofya'dan pek küçükken çıkmışım
ama Bulgarca bilirmişim...

Sofya nasıl şehir?
Dinlerdim anamdan,
Sofya ufacıkmiş,
büyümüştür,
düşün,

kırk bir sene geçmiş.

Bir "Park Boris" varmış o zaman.
Dadım sabahları götürürmüş beni.
Sofya'nın en büyük parkı olacak.
Orda resimlerim çekilmiş, durur.
Bol güneşli, bol gölgeli bir park.
Git, orda otur.

Belki rastlarsın önünde oynadığım sıraya.

Ama sıralar kırk yıl dayanmaz ya,
onlar da çürüyüp değiştirilmiştir.

En iyisi ağaçlar,
ağaçlar anılardan uzun yaşar...

Git orda en yaşlı kestanenin altına otur bir gün.

Her şeyi unut,
ayrılığımızı bile,
sade beni düşün...

[11 Haziran 1957, Varna]

MÜNEVVER'E MEKTUP YAZDIM, DEDİM Kİ

Ağaçlar duruyor, eski sıralar ölmüş.
"Park Boris", "Hürriyet Parkı" olmuş.
Sade seni düşündüm kestanenin altında,
sade seni, yani Memed'i
sade seninle Memed'i, yani memleketi...

[11 Haziran 1957, Varna]

MAVİ LİMAN

Çok yorgunum, beni bekleme kaptan.
Seyir defterini başkası yazsın.
Kubbeli, çınarlı mavi bir liman.
Beni o limana çıkaramazsın...

Balçık, 1 Temmuz 957

DAVİD OYSTRAH'A MEKTUBUMDUR

İstanbul'a gitmişiniz.
Konserinizdeymiş.
Çok bahtsız bir kadını bahtiyar etmişiniz.
Yağmura uzanan iki yeşil yaprak gibi gözleri
bakmış parmaklarınıza.
Mektubunda : "Unuttum her şeyi," diyor.
Kahırlarından başka unutacak şeyi yok.
"Ağladım," diyor, "ferahladım."
"Dünya," diyor, "güzel, içim rahat."

Siz kıskandığım biricik insansınız, üstat.

1 Temmuz [1957], Balçık

CEVİZ AĞACI

Başım köpük köpük bulut, içim dışım deniz,
ben bir ceviz ağacıym Gülhane Parkı'nda,
budak budak, şerham şerham ihtiyar bir ceviz.
Ne sen bunun farkındasın, ne polis farkında.

Ben bir ceviz ağacıym Gülhane Parkı'nda.
Yapraklarım suda balık gibi kıvıl kıvıl.
Yapraklarım ipek mendil gibi tiril tiril,
kopariver, gözlerinin, gülüm, yaşını sil.
Yapraklarım ellerimdir, tam yüz bin elim var.
Yüz bin elle dokunurum sana, İstanbul'a.
Yapraklarım gözlerimdir, şaşarak bakarım.
Yüz bin gözle seyredirim seni, İstanbul'u.
Yüz bin yürek gibi çarpar, çarpar yapraklarım.

Ben bir ceviz ağacıym Gülhane Parkı'nda.
Ne sen bunun farkındasın, ne polis farkında.

1 Temmuz [1957], Balçık

SON OTOBÜS

Gece yarısı. Son otobüs.
Biletçi kesti bileti.
Beni ne bir kara haber bekliyor evde,
ne rakı ziyafeti.
Beni ayrılık bekliyor.
Yürüyorum ayrılığa korkusuz
ve kedersiz.

İyice yaklaştı bana büyük karanlık.
Dünyayı telâşsız, rahat
seyredebiliyorum artık.
Artık şaşırtmıyor beni dostun kahpeliği,
elimi sıkarken sapladığı bıçak.
Nafile, artık kışkırtmıyor beni düşman.
Geçtim putların ormanından
baltalayarak
ne de kolay yıkılıyorlardı.
Yeniden vurdum mihenge inandığım şeyleri,
çoğu katkısız çıktı çok şükür.
Ne böylesine pırıl pırıl olmuşluğum vardı,
ne böylesine hür.

İyice yaklaştı bana büyük karanlık.
Dünyayı telâşsız, rahat
seyredebiliyorum artık.
Bakıyorum başımı kaldırıp işten,
karşıma çıkıveriyor geçmişten
bir söz
bir konu
bir el işareti.

./..

Söz dostça

koku güzel,

el eden sevgilim.

Kederlendirmiyor artık beni hâtıraların dâveti.

Hâtıralardan şikâyetçi değilim.

Hiçbir şeyden şikâyetim yok zaten,

yüreğimin durup dinlenmeden

kocaman bir diş gibi ağrımından bile.

İyice yaklaştı bana büyük karanlık.

Artık ne kibri nâzırın, ne kâtibinin şakşağı.

Tas tas ışık dökünüyorum başımdan aşağı,
güneşe bakabiliyorum gözüm kamaşmadan.

Ve belki, ne yazık,

hattâ en güzel yalan

beni kandıramıyor artık.

Artık söz sarhoş edemiyor beni,

ne başkasıninki, ne kendiminki.

İşte böyle gülüm,

iyice yaklaştı bana ölüm.

Dünya, her zamankinden güzel, dünya.

Dünya, iç çamaşırlarım, elbisemdi,

başladım soyunmağa.

Bir tiren penceresiydim,

bir istasyonum şimdi.

Evin içerisiydim,

şimdi kapısıym kilitlessiz.

Bir kat daha seviyorum konukları.

Ve sıcak her zamankinden sarı,

kar her zamankinden temiz.

Pırağ, 21 Temmuz 957

Hava puslu soğuk
Kırlar koyu kırmızı
Saman sarısı ölü yeşil
Kış gelmek üzere oysaki gönül
Kışa girmeye hazır değil

[1957]

İYİMSERLİK

Şiirler yazarım
basılmaz
basılacaklar ama

Bir mektup beklerim müjdeli
belki de öldüğüm gün gelir
mutlaka gelir ama

Ne devlet ne para
insanın emrinde dünya
belki yüz yıl sonra
olsun
mutlaka bu böyle olacak ama

Moskova, 12 Eylül 1957

OTUZ YIL SONRA

Bu yoldan otuz yıl önce de geçtim
Dört gün, dört gece tirenle...
Şimdi altmış saatten az,
uçakla sekiz.
Yakında "Tu"lar işleyecek
Moskova-Bakü
iki saat on dakika...

Bu yoldan otuz yıl önce de geçtim,
vagonda şarkılar vardı yine.
Sevgiliye sallanan mendil misali,
bayrak gibi önümüzde giden şarkılar.
Vagonda şarkılar var yine,
aynı şarkılar,
gençliğimin şarkıları.

Bu yoldan otuz yıl önce de geçtim.
Vagonda komsomolcu bir kız vardı,
kırmızı başörtülü, meşin ceketli,
ve nasırlı ellerinde kitabı
Mayakovski'nin.
Yine komsomolcu bir kız vagonda,
naylon bluzlu,
ve Kazakistan'da ekin biçmekten dönüyor,
ve nasırlı ellerinde kitabı
Mayakovski'nin.

Bu yoldan otuz yıl önce de geçtim.
Vagonda bağı yanık gelinler vardı yine,

erlerini Vııangel asmış,
arınma faşist kurşunundan dul kalan gelinler yoktu.

Askerler vardı yine
hâtıralarında kaçan beyaz ordular.
Amma hiçbirinin hâtırasında
yanan Berlin sokakları yoktu...

Bu yoldan otuz yıl önce de geçtim.
Harkov şehri vardı yine,
amma yerle bir olup
on kat daha yükselmiş değildi.
Yine böyleydi Don boyu stepleri.
Gölgesizlik gibi dümdüz,
amma steplerde Harkov traktörleri yoktu.
Rostov limanı vardı yine,
amma Baltığın suları yoktu
Rostov limanında.

Yine böyle ağır,
yine böyle erimiş kurşun gibiydi
Hazer,

amma neft kuyularında
suların dibine diktiğimiz
neft ağaçları yoktu.

Sumgayıt denen kıraç bir yer vardı.
Kupkuruydu toprak.

Amma zavotlu, bağılı, bahçeli
yüz bin nüfuslu Sumgayıt şehri yoktu.

Azerbaycan şiiri vardı yine,
amma Samed'inkiler yoktu.

Ay vardı yine,

./..

amma tek başınaydı,
küçük kardeşi yoktu.

Bu yoldan otuz yıl önce de geçtim.
Ben vardım, oğlum yoktu.
Belki oğlum da bu yoldan otuz yıl sonra geçecek,
belki ben olmayacağım.
Elbette belki, seksen beş çok mu?
Belki ben olmayacağım,
amma kim bilir neler olacak.
Çok merak ediyorum olacakları.

Bu yoldan otuz yıl önce de geçtim.

Moskova - Bakü yolu
12-13 Ekim 1957

SAĞ ELİM

Sağ elim masanın üstünde,
seslensem duyar mı acaba?
Sağ elim masanın üstünde,
merhaba sağ elim, merhaba.

Sağ elim masanın üstünde,
damarlı, kırışık ve çilli
ama bu ihtiyarın eli
dünyaya doymamış besbelli.

Tahta sert, avucum yumuşak,
açılıp kapanan beş parmak,
Kadınım! elini yutacak
sağ elim masanın üstünde.

Sağ elim, sağ elim, sağ elim.

Sağ elim kapatır yüzümü
gözyaşından haber gelince.
Sağ elim kapatır yüzümü
içimde bir dostluk ölünce.

Bir haltederim kötü, ağır.
Gözlerim kendimden utanır,
dirseğim dizime dayanır
sağ elim kapatır yüzümü.

Sağ elim kapatır yüzümü,
dışarda kar yağar ormana.
Sağ elim kapatır yüzümü,
giderim mavi bir limana.

21.1.1958, Varşova

BİR YOLCULUK ÜSTÜNE

Açıyoruz kapıları,
kapıyoruz kapıları,
geçiyoruz kapılardan,
ve biricik yolculuğun sonunda

ne şehir,
ne liman,

tiren yoldan çıkıyor,
batıyor gemi,
düşüyor uçak.
Harta çizilmiş buzun üstüne.
Elimde olsaydı bu yolculuğa

başlayıp başlamamak
başlardım yine.

1958, Leningrad

* * *

Ölen ölene doğan doğana
ağaç yıldız insan
virüs falan filân
bir telâş bir kıyamet
umut keder hasret
doğan doğana ölen ölene.

31 Ocak 1958, Varşova

Yüzüyor kavanozda mercan balıkları
kavanozda yıldızların arasında
ne tuhaf şey gülüm ne tuhaf şey
kanıyor bir nice türkünün yarasında
mercan balıklarının aptallıkları.

1 Şubat 1958, Varşova

GÜNLER

Geçip gitmiş günler gelin
rakı için sarhoş olun
ıslıkla bir şeyler çalın
geberiyorum kederden.

İlerdeki güzel günler
beni görmeyecek onlar
bari selâm yollasınlar
geberiyorum kederden.

Başladığım bugünkü gün
yarıda kalabilirsin,
geceye varmadan yahut
çok büyük olabilirsin.

6 Şubat 1958, Varşova

YAZ YAĞMURLARI

Güneşte telli de pullu pırıldar
kumral gelin saçı gibi yağmurlar.
Islak kiremitlerin rahatlığı
yavaşça siner içime.

Beklerim.

19.2.1958, Varşova

SEHER VAKTI

Uykudaki eve, bu seher vakti
açık penceresinden giren ışık
bir yıldızmış gibi kalmış geceden.
İndim merdivenleri usulcacık,
kayın ormanına çıktım bahçeden.
Durgun serinlikte, bu seher vakti
ağaçlarda genç bir anne şefkati,
taş köprüden geçip giden yolculuk.

20.2.1958, Varşova

SEBASTIAN BAH'IN

1 NUMARALI DOMİNÖR KONÇERTOSU

Güz sabahı üzüm bağında

sıra sıra, büklüm büklüm kütüklerin tekrarı,
kütüklerde salkımların,
salkımlarda tanelerin,
tanelerde aydınlığın.

Geceleyin çok büyük, çok beyaz evde
her birinde ayrı ışık
pencerelerin tekrarı.

Yağan bütün yağmurların tekrarı,
toprağa, ağaca, denize,
elime, yüzüme, gözüme
ve camda ezilen damlalar.

Günlerimin tekrarı,
birbirine benzeyen,
benzemeyen günlerimin.

Örülen örgüdeki tekrar,
yıldızlı gökyüzündeki tekrar,
ve bütün dillerde "seviyorum"un tekrarı,
ve yapraklarda ağacın tekrarı,
ve her ölüm döşeğinde acısı tez biten
yaşamının.

./,,

Yağan kardaki tekrar,
incecikten yağan karda,
lapa lapa yağan karda,
buram buram yağan karda,
esen tipide savrularak
ve yolumu kesen kardaki tekrar.

Çocuklar koşuyor avluda,
avluda koşuyor çocuklar.
İhtiyar bir kadın geçiyor sokaktan,
sokaktan ihtiyar bir kadın geçiyor,
geçiyor sokaktan ihtiyar bir kadın.

Geceleyin çok büyük, çok beyaz evde
her birinde ayrı ışık
pencerelerin tekrarı.

Salkımlarda tanelerin,
tanelerde aydınlığın.

Yürümek iyiye, haklıya, doğruya
dövüşmek yolunda iyinin, haklının, doğrunun
zaptetmek iyiyi, haklıyı, doğruyu.

Sessiz gözyaşın ve gülümsemen, gülüm,
hıçkırıkların ve kahkahan, gülüm,
pırıl pırıl beyaz dişli kahkahanın tekrarı.

Güz sabahı üzüm bağında
sıra sıra, büklüm büklüm kütüklerin tekrarı
kütüklerde salkımların
salkımlarda tanelerin
tanelerde aydınlığın
aydınlıkta yüreğimin.

Tekrardaki mucize gülüm,
tekrarın tekrarsızlığı...

23 Şubat 1958, Varşova

STRONSIUM 90

Acayıpleşti havalar,
bir güneş, bir yağmur, bir kar.
Atom bombası denemelerinden diyorlar.

Stronsium 90 yağıyormuş
ota, süte, ete,
umuda, hürriyete,
kapısını çaldığımız büyük hasrete.

Kendi kendimizle yarışmadayız, gülüm.
Ya ölü yıldızlara hayatı götüreceğiz,
ya dünyamıza incek ölüm.

6 Mart 1958, Varşova - Şvider

MASALLARIN MASALI

Su başında durmuşuz
çınarla ben.
Suda suretimiz çıkıyor
çınarla benim.
Suyun şavkı vuruyor bize,
çınarla bana.

Su başında durmuşuz
çınarla ben, bir de kedi.
Suda suretimiz çıkıyor
çınarla benim, bir de kedinin.
Suyun şavkı vuruyor bize
çınara, bana, bir de kediye.

Su başında durmuşuz
çınar, ben, kedi, bir de güneş.
Suda suretimiz çıkıyor
çınarın, benim, kedinin, bir de güneşin.
Suyun şavkı vuruyor bize
çınara, bana, kediye, bir de güneşe.

Su başında durmuşuz
çınar, ben, kedi, güneş, bir de ömrümüz.
Suda suretimiz çıkıyor,
çınarın, benim, kedinin, güneşin, bir de ömrümüzün.
Suyun şavkı vuruyor bize
çınara, bana, kediye, güneşe, bir de ömrümüze.

Su başında durmuşuz.
Önce kedi gidecek
kaybolacak suda sureti.
Sonra ben gideceğim
kaybolacak suda suretim.
Sonra çınar gidecek
kaybolacak suda sureti.
Sonra su gidecek
güneş kalacak,
sonra o da gidecek. .

Su başında durmuşuz
çınar, ben, kedi, güneş, bir de ömrümüz.
Su serin,
çınar ulu,
ben şiir yazıyorum,
kedi uyukluyor,
güneş sıcak,
çok şükür yaşıyoruz
Suyun şavkı vuruyor bize
çınara, bana, kediyi, güneşe, bir de ömrümüze.

7 Mart 1958
Varşova - Şvider

UMUT

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken çöp kamyonları,
ölüleri toplar kaldırımlardan,
işsiz ölüleri, aç ölüleri.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken köylü aile,
erkek, kadın, eşek ve karasaban,
sabana koşulu eşekle kadın,
toprağı sürerler. Toprak bir avuç...

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken ölür bir çocuk,
bir Japon çocuğu Hiroşima'da,
on iki yaşında ve numaralı
ve ne boğmacadan, ne menenjitten,
ölür bin dokuz yüz elli sekizde.
Ölür bir Japoncuk Hiroşima'da
dokuz yüz kırk beşte doğduğu için.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken tombul bir adam
yatağından çıkar, dalgın giyinir :
"Bugün kimi kime gammazlamalı?
Âmirin gözüne nasıl girmeli?"

. / ..

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken, zenci şoförü
ağaca asarlar yol kıyısında,
gazyağına bulayarak yakarlar,
sonra kimi kahve içmeye gider,
kimi saç tıraşı olur berberde,
kimi dükkânını açar erkenden,
kimi genç kızını öper alnından.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken mahpus kadını,
kayışla masaya bağlı sırtüstü,
çıplak memeleri al kan içinde,
sorguya çekerler bir bodrumda.
Sorguya çekenler cigara içer,
biri yirmisinde, altmışlık biri,
gömlikleri terli, kollar sıvalı
ve kum torbaları, elektrodlar.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken gülyaprağına,
uçak alanında sessiz pilotlar
"H" bombası yükler tepkililere.
Ve güneş doğarken, güneş doğarken
otomatik silâhlarla biçilir
üniversitelilerle işçiler
ve akasya ağaçları bulvarın,
pencereler, balkondaki saksılar.
Ve güneş doğarken devlet adamı

konağına döner bir ziyafetten.
Ve güneş doğarken kuşlar ötüşür.
Ve güneş doğarken, güneş doğarken
genç bir ana bebesini emzirir.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken ben bir geceyi,
bir uzun geceyi gene uykusuz
ağrılar içinde geçirmişimdir.
Düşünmüşüm hasretliği, ölümü,
seni, memleketi düşünmüşümdür,
seni, memleketi ve dünyamızı.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken hiç umut yok mu?
Umut, umut, umut,
umut insanda...

12 Mart gecesi ve 13 - 14 Mart 958
Varşova - Şvider

VİÇESLAV NEZVAL ÜSTÜNE SÖYLENMİŞTİR

Nisan çimeninde tazecik yeşerdi Pırağ şehri,
lâkin ağaçlarında caddeler kapkara henüz.

Hava kapalı.

Seçemiyorum,

çok uzaklara gitmiş

yelkenlerini açıp

Pırağ şatosu.

Viltava suyunda martılar

ekmeğimizi de yemedi bugün.

Çaldı telefon.

Aldım haberi.

Ne çabuk, ne çabuk, ne çabuk,

Slavoçek vardı, Slavoçek yok...

*

Devam ediyor Nezval.

Pırağ, 7 Nisan 958

YİNE MEMLEKETİM ÜSTÜNE SÖYLENMIŞTİR

Memleketim, memleketim, memleketim,
ne kasketim kaldı senin ora işi,
ne yollarını taşımış ayakkabım,
son mintanın da sırtımda paralandı çoktan,
Şile bezindendi.

Sen şimdi yalnız saçımın akında,
enfarktında yüreğimin,
alnımın çizgilerindesin memleketim,
memleketim,
memleketim.....

Pırağ, 8 Nisan 958

ÖLÜ NEZVAL'LE SOHBET

Sen gittikten sonra, hemen
hava soğudu, karladı.
Böyle olunca, ölene
gökyüzü, derler, ağladı.
Ama biliyorsun, bahar,
gün açtı on üç Nisanda,
Pırağ gülümseyiverdi,
hattâ orda, kabristanda.
Hâlâ biraz dua gibi
ediliyorsa da lafın,
vitrinde günlük güneşlik
kara tüllü fotoğrafın.
Hava belki yine bozar
ve lâkin önümüz Mayıs...
Pırağ'da, Mayıs, bilirsin,
yemyeşil, altın sarısı
saldırınca sokaklara
siler kederi genç kızlar
pencere camları gibi
ve senden kalan keder de
gölgen gibi kaybolacak
Pırağ kaldırımlarından.
Dünya bu... Doğrusu zaten
hayatı seven, akıllı,
iyi yürekli ölüler,
ne kırk bir günlük yas ister,
ne "Benden sonra Tufan!" der.
Faydalı bir şeyler, bir söz,
bir ağaç, bir gülümseme

bırakarak çekip gider
ve dirilerle bölüşmez
kabrinin karanlığını
ve kendi başına taşır
ağırlığını taşınır.
Ve dirilerden hiçbir şey
istemedikleri için
ölmemiş gibi olurlar...
Biliyorum, sen de Nezval,
sen de böyle bir ölüsün,
Pırağ'ın iyi yürekli,
dünyayı seven, akıllı
ölülerinden birisin...

Telefondan çağırdılar,
ayrılacağız, ne yazık.
Hoşça kal kardeşim Nezval.
Bizim dünyamızda yine
en tatlı yemiş : aydınlık...

20 Nisan 958, Pırağ

SLAVYA KAHVESİNDE ŞAİR DOSTUM TAVFER'LE YÂRENLİK

Slavya kahvesinde dostum Tavfer'le
Viltava suyuna karşı oturup
tatlı tatlı yârenliği severim
hele sabahları, hele baharda.

Hele sabahları, hele baharda
konuşurken dalar dalar gideriz,
bir yitirir, bir buluruz birbirimizi.

Hele sabahları, hele baharda
Pırağ şehri yaldızlı bir dumandır
ve kızıl, kocaman bir elma gibi
Nezval geçer taze çıkmış kabrinden
paramparça yüreği de elinde
ve Orhan Veli'yle karşılaşır
Urumelihisarı'ndan gelir o
ve telli kavağa benzer Orhan'ım
yüreği delik deşik onun da.

Biz de aynı loncadanız biliriz, Tavfer
zanaatların en kanlısı şairlik
sırların sırrını öğrenmek için
yüreğini yiyeceksin, yedireceksin.

Pırağ şehri yaldızlı bir dumandır.
Viltava suyunun köpüklerine
martı kuşlarıyla gelir İstanbul.

Lejyonerler Köprüsü'ne gidelim Tavfer,
martı kuşlarına ekmek verelim.

PIRAĞ'DA 1 MAYIS

Ve Pırağ'da 1 Mayıs'ta
biliyorum, biliyorum,
alev alev tanyeriyle
hava tertemiz açacak.

Gümüş telli bir kılavsensin,
aydınlık gelecek dile,
kuleler billûrlaşacak.

Eski şehrin en karışık
en dar sokağında bile
pencereler kamaşacak.

Ve Pırağ'da 1 Mayıs'ta
bir lokma bulut istemem,
hattâ kardan aklarını,
köpük gibisini hattâ.

Bir Japon balığı gibi
salıp tül yapraklarını
güneş dolaşsın havada.

Nezval'in altın kalyonu
çeksün al bayraklarını
parıldasın Vıltava'da.

Pırağ, 28 Nisan 958

*

Not : Pırağ'da 1 Mayıs günü
hava kapalı olursa, bunu
özüme yapılmış bir hakaret
sayacağım.

İSVİÇRE'DEN GEÇERKEN

Geçiyor İsviçre camdan

güneşli bir akvaryumdan
geçen bir balık gibi,
çok renkli bir balık.

Bakıyorum vagonumdan
kederli

alaycı

öfkeli biraz da alık

bakıyorum vagonumdan

not alıyorum,

İsviçre üstüne doğru yanlış bildiklerimi

gördüklerime katarak.

Hava ne soğuk, ne sıcak,

burda her şey böyle galiba, gülüm,

ne soğuk, ne sıcak,

ne serin, ne ılık.

Ayarlı bir saat

markası ünlü bir kol saati...

İsviçre oyuncak bir memleket

dev dağlarla karışık.

Dev dağlar, gülüm,

çocukluğumun dağları

Tobler çikolatasının.

Uzaklardan gelen sütlü bir tad ağızımda

ve çocukluğumu hatırlamanın kederi

düğümlendi boğazımda.

Ve işte göller, gülüm,

turist dergilerinin kapak gölleri,

kaymak kâat üstüne pırıl pırıl,

telleri, duvakları, yalçın yamaçlarıyla,
şaşıyorsun baskısının güzelliğine.
İsviçre, bir yandan da, gülüm,
benziyor, yastık yüzüne,
çivitli, ütülü, danteleli,
yeni de geçirilmiş,
yâni bir insan başının ağırlığı
çukurlaştırıp kırıştırmamış henüz.
İsviçre'ye, bilirsin, gülüm,
dilsiz kasası, derler,
bir yerlerden, bir şeylerden kaçırılan paraların.

Bir de gülüm,
casuslarla boz inekler işi var.
Sere serpe gelişmiş ineklerle casuslar,
İsviçre tarafsızlık cennetine girdi gireli.
Casuslar boy boy
ve çeşitli milletlerden olmalı
ama hepsi bir boy boz ineklerin
hepsi İsviçreli.

Fıransa'ya yaklaşıyoruz.
Karşımda bir kız
polis romanı okuyor.

Güneş, pembe derisini hafifçe soymuş,
atkuyruğu saçları yapağıdan,
gözlerinde tatlı tatlı gökyüzü,
Vilhelm Tel elmayı yanaklarına koymuş.
Bakıyorum İsviçre'ye vagonumdan,
şehirleri can sıkıcı olmalı,
belki sanatoryumları eğlencelidir.

Yaşamak ister miydım
şu gördüğüm yerlerde
şu saygıdeğer adamların arasında?
Doksanımdan sonra belki...

Niye böyle şeyler yazdım İsviçre için?
Belki kıskandığımdan
kanlı çölün ortasındaki küçük bahçeyi.

Çiçekleri küçük bahçenin
çiçekleri biraz da,
çölde akan kanımızla sulanmadı mı,
sulanmıyor mu?

Ve rahat karlı gecelerinde İsviçre'nin
yıldızları biraz da
gözyaşımızla yıkanıp yanmıyor mu?

Girdik Fıransa'ya gülüm,
değişti evler, hava, adamlar,
işte kıvrır kıvrır
körpe kıvrırcık salata gibi,
yıkanmamış, hattâ çamurlu,
Fıransa toprağında bahar...

7 Mayıs 1958
İsviçre toprakları

ZÜMRÜT YÜZÜK

Mayıs gecesi karşıma çıktı Paris,
açıldı kadife kutu
girdim zümrüt yüzüğe,
bir ebemkuşağı
havayı fişeği
ve baştan aşağı yıldız yıldız.
Bir de demir dövülüyor, gülüm,
bir de demir dövülüyor kıvılcımlarla,
bir de bir genişlik, gülüm,
genişlik genişlik üstüne pırıl pırıl
bir de karanlık kargacık burgacık,
bir de çınarlar
bir de atkestaneleri, gülüm,
yanıyor gümüş şamdanlarda atkestaneleri,
yanıyor yeşil yeşil
misk gibi de kokarak,
bir de taşlar,
yaşlı duvarcılarının avuç içleri gibi taşlar,
kırıksık ve mübarek,
bir de bir ırmak, gülüm,
kederli,
yumuşak,
dalgın bir ırmak
ve sırma saçlarıyla örtülü
çıplak esmer memeleri
yatıyor ırmağın dibinde şehrim.
Mayıs gecesi karşıma çıktı Paris,
açıldı kadife kutu
girdim zümrüt yüzüğe.

7 Mayıs 1958, Paris

SENSİZ PARİS

Sensiz Paris, gülüm,
bir havayı fişegi
bir kuru gürültü
kederli bir ırmak.

Yıktı mahvetti beni
Paris'te durup dinlenmeden, gülüm,
seni çağırarak.

Paris, 8 Mayıs 1958

ABİDİN DİNO'NUN "YÜRÜYÜŞ" ADLI BİR TABLOSU ÜSTÜNE SÖYLENMİŞTİR

Bu adamlar, Dino;
ellerinde ışık parçaları,
bu karanlıkta, Dino,
bu adamlar nereye gider?
Sen de, ben de, Dino,
onların arasındayız,
biz de, biz de, Dino,
gördük açık maviyi.

Paris 13 Mayıs 1958

HENÜZ VAKİT VARKEN GÜLÜM

Henüz vakit varken, gülüm,
Paris yanıp yıkılmadan,
henüz vakit varken, gülüm,
yüreğim dalındayken henüz,
ben bir gece, şu Mayıs gecelerinden biri
Volter Rıhtımı'nda dayayıp seni duvara
öpmeliyim ağzından
sonra dönüp yüzümüzü Notrdam'a
çiçeğini seyretmeliyiz onun,
birden bana sarılmalısın, gülüm,
korkudan, hayretten, sevinçten
ve de sessiz sessiz ağlamalısın,
yıldızlar da çiselemeli
incecikten bir yağmurla karışarak.

Henüz vakit varken, gülüm,
Paris yanıp yıkılmadan,
henüz vakit varken, gülüm,
yüreğim dalındayken henüz,
şu Mayıs gecesi rıhtımdan geçmeliyiz
söğütlerin altından, gülüm,
ıslak salkımsöğütlerin.
Paris'in en güzel bir çift sözünü söylemeliyim sana,
en güzel, en yalansız,
sonra da ıslıkla bir şeyler çalarak
gebermeliyim bahtiyarlıktan
ve insanlara inanmalıyız.

Yukarda taştan evler,
girintisiz, çıkıntısız,
birbirine bitişik

ve duvarları ayışığında
ve dimdik pencereleri ayakta uyukluyor
ve karşı yakada Luvr

aydınlanmış ışıldaklarla ·
aydınlanmış bizim için
billûr sarayımız..

Henüz vakit varken, gülüm,
Paris yanıp yıkılmadan,
henüz vakit varken, gülüm,
yüreğim dalındayken henüz,
şu Mayıs gecesi rıhtımda, depolarda
kırmızı varillere oturmalıyız.

Karşıda karanlığa giren kanal.
Bir şat geçiyor,
selâmlayalım, gülüm,
geçen sarı kamaralı şat'ı selâmlayalım.
Belçika'ya mı yolu, Hollanda'ya mı?
Kamranın kapısında ak önlüklü bir kadın
tatlı tatlı gülümsüyor.

Henüz vakit varken, gülüm,
Paris yanıp yıkılmadan,
henüz vakit varken, gülüm...
Parisliler, Parisliler,
Paris yanıp yıkılmasın...

13 Mayıs 1958, Paris

PARİS ÜSTÜNE BİLMECELER

Hangi şehir şaraba benzer?

Paris.

İlk bardağı içersin

buruktur,

ikincide dumanı vurur başına,

üçüncüde mümkünü yok masadan kalkmanın,

garson, bir şişe daha getir!

Ve artık nerde olsan, nereye gitsen

Paris'in ayyaşısın iki gözüm.

Hangi şehir

kırk yağmurlarda bile güzeldir?

Paris...

Hikmet'in oğlu, hangi şehirde ölmek isterdin?

İstanbul'da,

Moskova'da,

bir de Paris'te...

Paris ne zaman çirkinleşir?

Basımevleri basıldığı

kitaplar yakıldığı zaman.

Nedir Paris'e en çok yaraşmayan?

Pencereleri telli kara otobüsler...

Hangi şehirde yedin ekmeğin hasını?

Paris'te.

Hele yağlı çörekleri,

Şehzadebaşı fırınından sanırsın.

./..

Paris'te en çok neyi sevdin?
Paris'i.

Paris'te kime çiçek götürdün yoldaşım?
Komunacıların duvarına
bir de dal gibi bir dilbere.

Paris'te kimi gördün seninkilerden?
Namık Kemal'i, Ziya Paşa'yı, Mustafa Suphi'yi
bir de gençliğini anarın
resim yapar
Firenkçe konuşur
dünya güzeli,
bir de genç kızlığını Mimi'nin.

Γeki, Paris kime benzer?
Parisliye...

Paris'e inanıyor musun Âdemoğlu?
Paris'e inanıyorum.

Paris, 15 Mayıs 1958

VERSAY ŐEHİRİ

Bu Mayıs günü Versay'da,
sokaklar otomobillerden geçilmiyor,
otobüslerden, otokarlardan,
bisiklet, motosiklet.

Bir de tek atlı bir fayton gördüm,
at akirkeyf,
kalabalık, kalabalık...
Kıpırdanacak yer kalmamıŐ evlere...
Turisti, Fıransızı
ve saray hademelerinin
oğlunun oğlunun oğlunun oğlu

kızının
kızının
kızının kızı

ve yeŐillik
Çayır imen, orman,
yeşil, envayi çeşit yeşil
yeşil top top, arŐın arŐın,
yeşil gözümüz, kaŐımız,
stmz başımız yeşil,
yeşildi bulutlara vuran ışık,
yeşildi Jerar'ın kara saçları da.
Ama, yine de Versay Şehri
– kuzum bana kızma Güzin –
bu yaldızlı yaprağı Fıransız hümanizminin
acayip bir mezarlık
perspektifli sarayları da dahil
perukalı ağaları da.

Paris, 20 Mayıs 1958

BERELİ VERSAY

Bir keresinde, gülüm,
Paris yürümüş Versay'ın üstüne,
bir başka sefer
Versay Paris'i kurşuna dizmiş.
19 Mayıs'ta Paris'teyim, gülüm
Versay pusudaydı
beresi kaşlarında
koltuğunun altında otomatiği
ve lâkin ateş edemedi o gün
edemez de
Paris içinden satılmazsa.

Paris, 20 Mayıs 1958

PARİS'TE 28 MAYIS 1958

Gördüm şükür, gördüm şükür
bugünü de gördüm şükür
gördüm şükür bugünü de Paris'te.

Aktı paris
asıl Paris
ulu Paris
mavi mavi kızıl kızıl
aktı Ren Ron Garon Sen
aktı Paris sular gibi şakır şakır
aktı Paris 1958

Mayıs yirmi sekizde.

Gördüm şükür, gördüm şükür
gördüm şükür bugünü de Paris'te.

Kapılardan çıktı insan
bir meydana doluverdi,
duvarları kuşlar gibi kafeslerden salıverdi
bir insan beş yüz bin insana
beş yüz bini bir insana dalıverdi,
İvri, Sendöni, Belvil,
aris'in varoşları da tekmiil,
bisikletle geliverdi,
taşlar dirildi insan oluverdi,
salkım salkım insan oldu ağaçlar.

Ah bu yürek ah bu yürek ah bu yürek
bu enfarktlı bu mendebur
ah bu yürek
koymadı ki aralarına girek.

Önde milletvekilleri kurdeleli,
bir yanımda şahin gözlü montör Piyer
bir yanımda ak sakallı profesör Sorbon'dan,
bir yanımda deli fişek kara oğlan,
bir yanımda mavili kız bomba memeli
iskarpinin topukları iğneden...
Ah bu yürek ah bu yürek
koymadı ki akıp gidek
bir meydandan bir meydana.

Ben bunları yazıyorum
1958 Mayıs yirmi dokuzda.
Biliyorum hainler var aramızda,
tanıyorum kimisini,
kim bilir belki biraz da
kabahat bizde
şakır şakır
mavi mavi
kızıl kızıl akan sular
paramparça edemezse kara korsan gemisini.

29 Mayıs 1958, Paris

TÜNEL

Tiren ovaya inmeden
dağlardan gelip geçecek,
tünellere girip çıkacak.
Tüneller karanlık, tüneller uzun...
Tünellerde kapatsan da pencereni sıkı sıkıya
tünellerde kurum yağar
 karalanır yüzün gözün,
 ellerin hele...

Ama tiren ovaya inmeden
dağlardan gelip geçecek
tünellere girip çıkacak.
Tüneller karanlık, tüneller uzun...
Ya elektrikli tiren?
Nafile,
yine de karalanır yüzün gözün
 ellerin hele...

31 Mayıs 958
Paris - Viyana tiren yolu

İSVİÇRE DAĞLARI

Bu dağlar ne dağları
bizim dağlara benziyor,
bıçak gibi boğazları, parça parça karları,
bu dağlar ne dağları
bizim dağlara benziyor,
adamı da... Eli ayağı, gözü kaşı var
ama velosipetli.
Bizimkiler velosipetsiz,
bitli.

31 Mayıs 958,
İsviçre'yi geçerken

DÖRTLÜK

Dağ doruğu deler gider bulutu,
dağ dibinde ak evler kutu kutu,
evdekiler! Yok mu koklamak isteyen
dağ doruğundan getirdiğim otu?

31 Mayıs 958
Viyana yolu, tiren

TUNA ÜSTÜNE SÖYLENMIŞTİR

Gökte bulut yok
söğütler yağmurlu

Tuna'ya rastladım
akıyor çamurlu çamurlu
hey Hikmet'in oğlu, Hikmet'in oğlu
Tuna'nın suyu olaydın
Karaorman'dan geleydin
Karadeniz'e döküleydin

mavileşeydin mavileşeydin mavileşeydin
geçeydin Boğaziçi'nden
başında İstanbul havası
çarpaydın Kadıköy iskelesine
çarpaydın çırpınyydın
vapura binerken Memet'le anası.

Viyana dolayları
1 Haziran 958

AVNİ'NİN ATLARI

Bu atlar Avni'nin atları
Kuvâyi Milliye atları
kara yamçı altında ak sağrı dolgun
titrer burun kanatları,
bu atlar Avni'nin atları.

Kuvâyi Milliye gelecek yine,
şahin atlar aşarak yeli
çiğneyecek gâvuru da, Anzavur'u da.
Kuvâyi Milliye gelecek yine
hem bu sefer ayyıldızlı bayrağı da [...]

Bu atlar Avni'nin atları
Kuvâyi Milliye atları
titrer burun kanatları.

Bana Avni'nin atlarına
binmek nasip olmasa gerek
ama Memet binecek,
gelecek düşmanla topuz topuza!
Gülüm, Kuvâyi Milliye atları
gözüm, Kuvâyi Milliye atları,
memleketi satanları bağlasınlar,
kuyruğunuza...

1 Haziran 958, Çekoslovakya

MİKAİL REFİLİ'YE AĞIT

Neslimin yaprak dökümü başladı,
çoğumuz kışa giremeyeceğiz.

Deliye döndüm Refili,
haberini alır almaz...

Ne diyecektim...
aklında mı, Mikail...

Ama artık aklın yok,
burnun, ağzın, gözlerin yok,
kardeşim, bir kemik yığınının
Bakü'de bir mezarlıkta.

Ne diyecektim:..

Moskova'da, bizde, bir yılbaşı gecesi,
sofrada, dibinde donanmış çam ağacının
kocaman bir oyuncak gibiydin pırıl pırıl.
Pırıl pırıl gözlerin, dazlak kafan,
saygıdeğer göbeğin.

Dışarda geceye bulanmış karlı bir orman.

Sana bakıp düşünüyordum :

Eski şarap fıçısı gibi keyifli, hazret,

eski şarap fıçısı gibi sağlam.

Benden çok sonra ölecek.

Arkamdan bir de makale dökürür,

bir şiir yahut :

"Nâzım 'la Moskova'da 24'te tanıştım..."

./..

Sahi, Mikail, şair olabilirdin,
profesör oldun.
Ama mesele bunda değil.
Yapılan için ya çok iyisi yaşıyor bizden sonra,
ya çok kütüsü.

Seninki orta halliydi sanırım,
benimki de öyle.
Yani, sesimiz bu kubbede kalacak diye
tesellimiz yok.
Ben kendi payıma üzülmüyorum buna,
tesellisiz yaşamayı becerdim,
beceririm tesellisiz ölmesini de,
senin gibi Refili.

5 Haziran 958, Pırağ

ORASI

Sayın halkları bütün ırkların,
Endonezyalı, Almanı, Eskimosu,
Sudanlı, Çinlisi, Türkü, Ermenisi,
Yahudisi, Arabı, Lehlisi, Rusu,
Meksikalısı, Norveçlisi, Kırgızı,
Abhazyalısı, Hintlisi, Kürdü, Fransız,ı,
Farsı, Liberyalı, İngiliz,ı,
Amerikalısı: ak, kara, kırmızı,
tükenir mi saymakla
 ve adını duymadıklarım,
 hepinizi, hepinizi
 yerlere kadar eğilerek selâmlarım.
Saygıyla, şefkatle, bahtiyar, severim sizi.
Ne birbirinizden üstün
 ne birbirinizden aşağı,
gönlümün tahtında yan yana oturursunuz.

Ve bütün yurtlar,
dağlı, ovalı, ormanlı, karlı,
güneşli, dumanlı, rüzgârlı,
denizli, denizsiz,
çadırları yahut şehirleriyle ünlü,
kızları yahut ihtiyarları güzel,
çeliği yahut şarabıyla dillere destan,
hepiniz, hepiniz
tek dalda tek şeftalimsiniz.
Saygıyla, şefkatle, bahtiyar severim sizi.

./..

Sayın halkları bütün ırkların
ve bütün yurtlar
bir de yurtlarımın yurdu var bu dünyada.
Ne Türkiye, ne Rusya,
ne Japonya, ne Polenez Adaları, ne Azerbaycan,
orası ilk yeşeren umudum
orası ilk şafak vaktim.
Oranın pasaportunu taşıyorum
kâattan değil,
vizesi yüreğime yazılı
damgası vurulu yüreğime.
Orası hem gözüm
hem gözümün üstündeki kaş.
Oralı ilk yeni adamı yüzyılımın,
bütün yurtlarımın yurttaşı Lenin Yoldaş.

958 Mart - Haziran
Varşova - Berlin

KEDERLENİYORUM

Bir Üsküdar balkonunda guruba karşı demlenir gibi
bu akşamüstü, Laypzig'te, tıramvay durağında
tadını çıkara çıkara, yudum yudum
kederleniyorum.

22.Haziran 958

DÖRTLÜK

Koparmış ipini eski kayıklar gibi yüzer
kışın, sabaha karşı rüzgârda tahta cumbalar
ve bir sac mangalın küllerinde
uyanır uykudan büyük İstanbul'um.

27 Haziran [1958], Laypzig

Bu yıl gz başlarında, güneyde,
denize, kuma güneşe bulanıyorum,
ağaca bulanıyorum,
bala bulanır gibi elmalara.
Geceleri gökyüzü kokuyor ekin gibi,
geceleri iniyor tozlu, sıcak yola gökyüzü
yıldızlara bulanıyorum.

Denize, kuma, güneşe, elmaya, yıldızlara
alışıyorum, gülüm,
iyice alışıyorum.

Denize. kuma, güneşe, elmaya, yıldızlara
karışıp gitmenin zamanı geldi.

8 Eylül 1958
Arhipo Osipovka

* * *

Rüzgârlı bir güvertede

deniz suyuyla

tel fırçayla yıkanmış

bıranda bezinden gömlek gibi

sırtımda keder.

Ve bu güney köyünde durup dinlenmeden

kızarıp ballanıyor güneş

genç kızlarla kayıslarda.

9 Eylül 1958

Arhipo Osipovka

ARILAR

İri bal damlaları gibi arılar,
arılar asmaları taşıyor güneşe,
gençliğimden uçup geldiler,
bu elmalar da ordan

bu ağır elmalar,

bu altın tozlu yol,
bu ak çakıllar dere boyunda,
türkölere inanışım,
hasetsizliğim,
bu bulutsuz gün de ordan

bu mavi gün,

çırılçıplak, sıcacık, sırtüstü yatan deniz,
bu hasret

ve aydınlık dişleri bu kalın dudaklı ağzın
bu Kafkasya köyüne arıların ayağında
iri bal damlaları gibi
geldiler gençliğimden,

bir yerlerde unuttuğum gençliğimden,

bir yerlerde doyamadan.

13 Eylül 1958
Arhipo Osipovka

* * *

Denizin üstünde ala bulut
yüzünde gümüş gemi
içinde sarı balık
dibinde mavi yosun
kıyıda bir çıplak adam
durmuş düşünür.

Bulut mu olsam,
gemi mi yoksa,
balık mı olsam,
yosun mu yoksa?..
Ne o, ne o, ne o.
Deniz olunmalı, oğlum,
bulutuyla, gemisiyle, balığıyla, yosunuyla.

15 Eylül 1958
Arhipo Osipovka

üç kere öptüm ağlayarak
öpüp alınma koydum üç kere

Pencereler

çıktım kırmızı velenseli yataktan
çocuk burnumu dayadım terli camına pencerenin
oda sıcaktı ve genç anarın kokusu vardı odada
dışarda kar yağıyordu
ben kızamık çıkarıyordum

Pencereler

sabaha karşı mıydı bilmiyorum
belki de gece yarısı
bilmiyorum
odamın içindeydi yıldızlar
ve gece kelebekleri gibi
çırpınıyorlardı camlarınızda
ben onlara dokunmaktan çekinerek
açtım sizi pencereler
salıverdim yıldızları geceye
aydınlık sınırsız hür geceye
yapma ayların geçtiği geceye

Kurtlar duruyor ayın altında

hasta aç kurtlar

kurtlar duruyor önünde penceremin
kadife perdeleri kapasam da sımsıkı
ordadırlar bilirim
gözetliyorlar beni

Pencereler

düştüm bir pencereden
bir güzele bakarken

dünya halime güldü
güzel dönüp bakınadı
belki farkında değildi

Pencereler
pencereler
kırk evin penceresi odama girdi
ben oturdum birinin içine
sarkıttım ayaklarımı bulutlara
bahtiyarım
diyebilirdim belki

22 Eylül, Pitsunda, 1958

KIYIDAKİ İHTİYAR

Derin dağlar kat kat sıralanmıştı
çamlık iniyordu denize kadar
kıyıda iri yarı bir ihtiyar
çakıllara sırtüstü uzanmıştı

ve bu olgun güneşli Eylül günü
uzak haberi batmış gemilerin
poyraz yeli mavi masmavi serin
okşuyordu ihtiyarın yüzünü

ve karnının üstündeydi elleri
iki yengeç gibi inatçı yorgun
zamandan kuvvetli bir yolculuğun
sert kabuklu merhametsiz zaferi

ve gözkapakları tuzlu kırışık
kapanıvermişlerdi yumuşacık
bu karanlıkta altın pırıltılar
dinliyordu uğultuyu ihtiyar

denizi uzun dişli balıkları
ve tanyerlerinin alevlerini
dipte çiçek açan kayalıkları
ağları ve balıkçı evlerini

ama belki de bulutlara yakın
çamların tepesiydi uğuldayan
biliyordu başı döner adamın
onlara aşağıdan baktığı zaman

derin dağlar kat kat sıralanmıştı
çamlık iniyordu denize kadar
kıyıda iri yarı bir ihtiyar
çakıllara sırtüstü uzanmıştı

24 Eylül, Pitsunda, 1958

İşte geldik gidiyoruz
hoşça kal kardeşim deniz
biraz çakılından aldık
biraz da masmavi tuzundan
sonsuzluğundan da biraz
ışığından da birazcık
birazcık da kederinden
bir şeyler anlattın bize
denizliğin kaderinden
biraz daha umutluyuz
biraz daha adam olduk
işte geldik gidiyoruz
hoşça kal kardeşim deniz

27 Eylül, Pitsunda, 1958

KAPALI DENİZ

Yeşili hare hare mavisi yumuşacık
geçtim Hazer Denizi'ni ipekli bir gününde
duruyordu gemimizin önünde
kanatsız bir kapı gibi apaçık.

Dokundu yüreğime bu yapmacıklı hali
hangi deniz onun gibi kapalı
hangi deniz onun gibi denizlerden habersiz
hangi deniz onun gibi yapılmış?

4 Ekim, Krasnovodsk, 1958

BÜYÜK İNSANLIK

Büyük insanlık gemide güverte yolcusu
tirende üçüncü mevki
şosedeyen
büyük insanlık.

Büyük insanlık sekizinde işe gider
yirmisinde evlenir
kırkında ölür
büyük insanlık.

Ekmek büyük insanlıktan başka herkese yeter
pirinç de öyle
şeker de öyle
kumaş da öyle
kitap da öyle
büyük insanlıktan başka herkese yeter.

Büyük insanlığın toprağında gölge yok
sokağında fener
penceresinde cam
ama umudu var büyük insanlığın
umutsuz yaşanmıyor.

7 Ekim, Taşkent, 1958

İYİMSER ADAM

Çocukken sineklerin kanadını koparmadı
teneke bağlamadı kedilerin kuyruğuna
kibrit kutularına hapsedmedi hamamböceklerini
karınca yuvalarını bozmadı
büyüdü
bütün bu işleri ona ettiler
ölürken başucundaydım
bir şiir oku dedi
güneş üstüne deniz üstüne
atom kazanlarıyla yapma aylar üstüne
yüceliği üstüne insanlığın

Bakü, 6 Aralık 1958

Önde buzkıran
vapurumuz peşisıra sarsılarak.
Baktım kamaramın lumbarından,
deniz donmuş kaskatı ak.
İstanbuluyum,
denizin tuzlu sıcak kıyısında büyüdüm.
Biz rengi, ışığı, canı belli olanı severiz.
Bizde gelincik tarlaları,
bizde sokak,
bizde kapalı çarşı,
bizde güvercinler,
ama bizde en canlı şey deniz.
Bizde o poyrazdan sabırsız,
yunus balıklarından atik,
bizde o mavi yeşil.
Bizde bazan öğle vakitleri yazın
havada yaprak kıpırdamaz
ama kıpırdar o
uçsuz bucaksız
tiril tiril.
Bizde kokusunu yitirmez o hiçbir zaman.
Baktım kamaramın lumbarından,
deniz donmuş
kaskatı
ak.
Baktım
kahrolarak.

1959, Leningrad
Stockholm yolu

İÇİNDEKİLER

{Sen tarlasın, ben traktör}	7
Festivalin Kitabı	8
Seni Düşünüyordum	12
{Ali'nin selâmı var}	16
Kore Türküsü	17
Çi-Çun-Tin	19
Sözüm Sizedir Fransızlar	20
Karanfilli Adam	21
Lidi Vanna	22
Vasiyet	25
"23" Sentlik Askere Dair	27
Davet	30
Sovyet Kadınının Yeni Yılı	33
Lehistan Mektubu	35
Akşam	41
Postacı	42
Macaristan Notları	44
Macar Toprağı	48
Mesaj	50
Deniz Üstüne	52
Benim Oğlan Fotoğraflarda Büyüyor	55
Memed'e Son Mektubumdur	56
Bulutlar Adam Öldürmesin	60
Kavanozdaki Yürek	60
Yapıyla Yapıcılar	63
Gerileyen Türkiye Yahut Adnan Menderes'e Öğütler	64
[Çınarı yıkmak için]	67
Gözlerin	68
Karlı Kayın Ormanında	69
Yılbaşı	72

Yirminci Kongre	73
Komünistlere Bir Çift Söz	74
Hacı Oğlu Salih	75
İstanbul'dan Mektup	77
Kavak	83
Şeytan'a Mersiye	85
Japon Balıkçısı	87
Kız Çocuğu	89
Silâhsız İnsanlar	90
Gelmiş Dünyanın Dört Bir Ucundan	90
Şevçenko'nun Kalemî	91
İstiklâl	93
Ya Aynî, Ya Habibi!..	95
Pırağ'da Vakitler	96
I. Şafak/Barok	88
II. Sabah/İyimser Pırağ	98
III. Öğle/Hanuş Ustanın Saati	100
IV. Akşam/Vatslav Caddesinin Vitrinleri	102
V. Gece/Doktor Faust'un Evi	104
Pırağ Dedikleri	106
Samet Vurgun'a	108
Bazı Anılar	109
Senin Bayramın	114
I. Sofya'dan	115
Vapur	117
Memet	117
Bor Oteli	118
Balkon	119
Varna Şiirleri'nden	121
Sofra	121
Dikili Taşlar	122
II. Münevver'den Mektup Aldım, Diyor ki	123
Münevver'e Mektup Yazdım, Dedim ki	124
Mavi Liman	125
David Oystrah'a Maktubumdur	125
Ceviz Ağacı	126

Son Otobüs	127
[Hava puslu soğuk]	129
İyimserlik	129
Otuz Yıl Sonra	130
Sağ Elim	133
Bir Yolculuk Üstüne	134
[Ölen ölene doğan doğana]	134
[Yüzüyor kavanozda mercan balıkları]	135
Günler	135
Yaz Yağmurları	136
Seher Vakti	136
Sebastian Bah'ın 1 Numaralı Dominör Konçertosu	137
Stronsium 90	140
Masalların Masalı	141
Umut	143
Viçeslav Nezval Üstüne Söylenmiştir	146
Yine Memleketim Üstüne Söylenmiştir	147
Ölü Nezval'le Sohbet	148
Slavya Kahvesinde Şair Dostum Tavfer'le Yârenlik	150
Pırağ'da 1 Mayıs	151
İsviçre'den Geçerken	152
Zümrüt Yüzük	155
Sensiz Paris	156
Abidin Dino'nun "Yürüyüş" Adlı Bir Tablosu Üstüne Söylenmiştir	156
Henüz Vakit Varken Gülüm	157
Paris Üstüne Bilmeceler	159
Versay Şehri	161
Bereli Versay	162
Paris'te 28 Mayıs 1958	163
Tünel	165
İsviçre Dağları	166
Dörtlük	166
Tuna Üstüne Söylenmiştir	167
Avni'nin Atları	168
Mikail Refili'ye Ağıt	169

Orası	171
Kederleniyorum	173
Dörtlük	173
Yine Yağmur Üstüne	174
Ben Sen O	174
[Bu yıl güz başlarında, güneyde]	175
[Rüzgârlı bir güvertede]	176
Arılar	177
[Denizin üstünde ala bulut]	178
Pencereler	179
Kıyadaki İhtiyar	182
[İşte geldik gidiyoruz]	184
Kapalı Deniz	184
Büyük İnsanlık	185
İyimser Adam	186
[Önde buzkıran]	187

Yayımlayan: Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.
Kapak: Ana Basım Sanayi A.Ş.
İç Baskı: Şefik Matbaası

Nâzım Hikmet'in çok güç koşullarda korunmuş, elden ele geçmiş, bazıları sağlığında basılamamış, bazıları özen gösterilmeden basılmış olan yapıtları, bu işe gönül ver-

miş eleştirmenlerin çabalarıyla, içerde ve dışarda, yıllardır derlenip toparlanmaya çalışılmış, ama çeşitli nedenlerden kaynaklanan yanlışların, karışıklıkların, tutarsızlıkların bir türlü önü alınmamıştır.

Şimdi Adam Yayınları size Nâzım Hikmet'in yepyeni bir toplu yapıtlar derlemesini sunuyor.

Bu yolda daha önce yapılan bütün olumlu çalışmalar, Nâzım Hikmet'in kitaplarının ilk basımları, arkasında bıraktığı müsveddeler — mekanik yaklaşımlara düşmeden, durumlara, türlere göre ayrı değerlendirmelere gidilerek — büyük bir özen ve duyarlılıkla yeniden gözden geçirilmiş, konunun uzmanı eleştirmenlerin özverili katkıları ve ortak çabalarıyla, sanatçının özellikleri, kendine özgü kullanımları gölgelemeden, yanlışların düzeltilmesi, karışıklıkların, tutarsızlıkların giderilmesi sağlanmıştır.

9 78975 418033 6